

אמרי שמזאל

פניני תורה ומוסד
מדרש והלכה
על פרשת השבוע

בלק

נערך ונלקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן שיל קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שומעזון טולידאנו שליט"א

יוצא לאור ע"י מוסדות התורה והחסד בית מאיר אשדוד

אמרי שמואל

©

כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד

"בית מאיר"

ע"ש ב"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א

רחוב העצמאות 39

זובע הסיטי אשדוד

מייל: sisat2@gmail.com

לפרטים: 058-4150707

גרפיקה עיצוב וסדר:

א.י.ש. אשדוד

0527627127

כל המעוניין
להקדיש את החוברת
להצלחה, לרפואה
או לעלוי נישמת,
ניתן לפנות
ל: 0584150707

לקבלת החוברת
במייל או בוזאצפ,
ניתן לשלוח הודעה
במייל sisat2@gmail.com
בוזאצפ 058-4150707

ברכה והצלחה

חוברת זו מוקדשת לברכתם ולהצלחתם של

שולה בת שרה
מימזון וכרמית אוהיון
ליאור וכרמית אוהיון
דדה ומירב אוהיון

יפה שורה בת שולה
אליהו בן חנה
ספיר ועידן דפס
מרים ואדם חיים דפס

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה
ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה
מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

תוכן ענינים

- 9 ..... עמ"י ניצחו את עוג ואת סיחון
- 9 ..... ❖ עוג וסיחון היו בני הנפילים
- 9 ..... ❖ עוג מלך הבשן ניצול מהמבול
- 10 ..... ❖ הטעם שמשם רבינו חשב מעוג מלך הבשן
- 10 ..... ❖ איך עוג נהיה לאליעזר עבד אברהם
- 10 ..... ❖ אברהם ניצל מכבשן האש
- 12 ..... ❖ נמרוד נתן את עוג מתנה לאברהם לעבד
- 12 ..... ❖ משה נתיירא מעוג מכיון שעוג קיים מצוות ברית מילה
- 12 ..... ❖ עוג מלך הבשן פגם בברית המילה
- 12 ..... ❖ משה התיירא מהזכות של עוג שגרם לקידוש ה'
- 13 ..... ❖ הטעם למסירות נפשו של אברהם להציל את לוט
- 13 ..... ❖ נמרוד רצה לומר שאברהם עזב את ה' ח"ו
- 14 ..... ❖ בזכות עוג נעשה קידוש השם לכן זכה עוג לאריכות ימים
- 14 ..... ❖ למרות שכוונתו של עוג הייתה רעה הוא קיבל שכר על התועלת שיצאה
- 14 ..... ❖ עוג רצה להפיל על עמ"י הר גדול ונעשה נס וההר נתקע בראשו
- 15 ..... **סופו של עוג**
- 15 ..... ❖ כשעמ"י הרגו את עוג וסיחון הגיבורים פחדו מהם האומות
- 15 ..... **מדוע כתוב זירא בלק ולא כתבו ושמע בלק**
- 16 ..... ❖ סגולת לכל הישועות להאמין שאין עוד מלבד בורא העולם
- 16 ..... ❖ מי שדבוק באלוקיו נשמר מכל דבר רע
- 17 ..... ❖ בלק מלך מואב ראה שבני ישראל מנצחים שלא כדרך הטבע
- 17 ..... ❖ אמרו לו אין כוחו אלא בפיו
- 17 ..... **מי זה היה בלעם בן בעור?**
- 17 ..... ❖ הטעם ששרתה נבואה על בלעם
- 18 ..... ❖ ההבדל בין משה רבינו לבלעם הרשע
- 18 ..... ❖ בלעם הרשע פרץ את כל הגדרים
- 18 ..... ❖ ופורץ גדר ישכנו נחש

- ❖ בלעם הרשע ידע שהאמת אצל עמ"י ואפ"ה הוא נשאר רשע. 19.....
- ❖ הרשעים הם ברשות ליבם ..... 20.....
- ❖ הגויים ראו בתורה כספר חוקים ..... 20.....

אי אפשר ללכת בדרך טובה בלי התורה והמצוות..... 20.....

- ❖ מפרשת בלק לומדים שהעיקר הוא עבודת המידות..... 21.....
- ❖ מה יעץ הרב שך למי שנשאר לו שבועיים לחיות ..... 21.....
- ❖ מה היה סוד כוחו של בלעם ..... 21.....
- ❖ חסד ה' עם ישראל שלא כעס באותם ימים ..... 22.....
- ❖ ההבדל בין משה רבינו לבלעם הרשע ..... 22.....

למה חזר בו ה' ואמר לבלעם קום לך עמהם..... 23.....

- ❖ בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו..... 23.....
- ❖ מתי שאדם בוחר ברע הקב"ה שולח לו סימן שיתבונן במעשיו..... 23.....
- ❖ אם האדם דוחק ומתעקש ללכת יבוא לידי הפסד..... 23.....
- ❖ אהבה מקלקלת את השורה..... 24.....
- ❖ הטעם שבלעם לא נתן לאחד מעבדיו שיכין לו את האתון לדרך ..... 24.....
- ❖ המלאך חוסם את הדרך לאתון ..... 25.....
- ❖ אפילו בעל חי בלעם לא יכול להרוג בפיו..... 25.....

האתון מדברת עם בלעם..... 25.....

- ❖ בעלי חיים יש להם רשות לראות מלאכים..... 25.....
- ❖ הטעם שה' פתח את פי האתון..... 26.....
- ❖ כל קללה שבא לקלל את עם ישראל היה המלאך הופך אותה לברכה..... 26.....

ביקשו חכמים לקבוע את פרשת בלעם בתפילה ביחד עם קריאת שמע..... 26.....

- ❖ אדם לעולם לא יצליח לעשות שום דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם..... 26.....
- ❖ לעולם לא יצליח אדם לעשות איזה דבר נגד רצונו של בורא עולם ..... 27.....
- ❖ אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה..... 27.....

כל הברכות שבוידך בלעם את עם ישראל חזרו להיות קללות..... 28.....

- ❖ כדי שהברכה תחול היא צריכה לצאת מהלב..... 29.....

29 ..... ❖ הקב"ה לקח קללה אחת והפך את הקללה לברכה.

29 ..... ❖ "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל".

30 ..... ❖ **מי שלומד תורה לא שולט עליו שום קללה**

30 ..... ❖ סתירה בסיבת חורבן בית ראשון.

30 ..... ❖ התורה כתריס בפני הפורענות.

31 ..... ❖ כל זמן שיהודי לומד תורה אף גזירה בעולם לא יכולה להיתפס בו.

31 ..... ❖ **בלק הקריב ארבעים ושתיים קורבנות לקב"ה**

31 ..... ❖ בשכר הקורבנות שהקריב בלק לקב"ה זכה שיצא מזרעו שלמה.

32 ..... ❖ בזכות מה זכה בלק שיהיה פרשה בתורה על השם שלו?

32 ..... ❖ **מתי הקללה חלה על האדם**

32 ..... ❖ שיקללו בשעה שהקב"ה כועס.

33 ..... ❖ מידת ארך אפיים נוהגת תמיד חוץ מזמן שהקב"ה זועם וכועס.

33 ..... ❖ מתי שהאבא כועס הוא מעניש מיד את הבן.

33 ..... ❖ הקללה נתפסת במי שיש לו עבירות.

34 ..... ❖ אם הייתי יודע שחכמי ישראל נזהרים בדיבור שלהם לא הייתי הורג אותם.

34 ..... ❖ הטעם שהשאיר הורדוס מכל החכמים דווקא את בבא בן בוטא.

35 ..... ❖ כשהיהודי מוציא קללה מהפה היא נתפסת בו עצמו.

35 ..... ❖ מאותה קללה שאמר יעקב לא יחיה מתה רחל בקיצור ימים.

35 ..... ❖ נחום איש גמזו קילל את עצמו על שלא נתן אוכל לעני.

36 ..... ❖ **כוחו של דיבור**

37 ..... ❖ מתו שני בניה מקללתה.

37 ..... ❖ הקללה שקילל באה על חתנו.

38 ..... ❖ כציפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חינם לא תבוא.

39 ..... ❖ קללת חינם לא תבוא.

39 ..... ❖ אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך.

39 ..... ❖ **כל קללות שקלל דוד את יואב נתקיימו בזרעו של דוד**

40 ..... ❖ וחסר לחם מיכניה דכתיב וארוחתו ארוחת תמיד נתנה לו.

- ❖ עכשיו אני מבינה למה אין לי ילדים אחרי 25 שנה מהנישואין 41
- ❖ הכהן הגדול היה צריך להתפלל על אותו דור שלא יגיעו לידי רציחה..... 42
- ❖ הפה שאסר הוא הפה שיתיר..... 42
- ❖ רבי יהושע בן לוי רצה לכוין את השעה שהקב"ה כועס ונירדם..... 42
- ❖ אדם שמוציא מהפה קללות אין תפילתו נשמעת בשמים..... 42
- ❖ כמה הכח של קללה מסוכן..... 43

מי שעושה מצוה בשמחה הוא לא מרגיש עול 43

- ❖ "לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל"..... 43
- ❖ כאשר הצדיקים עושים מצוות ומעשים הם אינם מרגישים טורח..... 43
- ❖ גודל השמחה של דוד במצוות..... 44
- ❖ מי שאוסף יהלומים אינו נח..... 44
- ❖ טעית לא הבאת את החבילה שלי אלא הבאת של מישהו אחר..... 45
- ❖ בלעם רצה לקלל את עם ישראל שבית המקדש יבנה בזכות יעקב אבינו..... 46
- ❖ ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה א"ת ר"ת אב תמוז..... 46
- ❖ עבירה גוררת עבירה ובסוף ואגרשנו מן הארץ העליונה..... 46
- ❖ המצוות מקדשות את הגשמיות..... 47
- ❖ המעלה לאהוב את השני למרות השוני..... 47
- ❖ אנחה של יהודי פשוט בוקעת רקיעים..... 48

חזמות ירושלים נפדצו 48

עמ"י ניצחו את עוג ואת סיחון

אדם, אתם תכשלו הרבה יותר מבני האדם כי אין לכם מושג עד כמה גדול כוחו של היצר הרע לכן אתם מדברים כך, בכל זאת הסכימו המלאכים לרדת, וירדו שמחזאי ועזאל לעולם הזה, ונכשלו עם בנות האדם. משמחזאי נולד אחיה, מאחיה נולד עוג מלך הבשן, וסיחון מלך האמורי, והיו נקראים בני הנפילים שנפלו מהשמים לארץ והיו ענקים מאוד בגודלם.

עוג מלך הבשן ניצול מהמבול

המדרש (תנחומא חוקת כה) אומר עוג מלך הבשן ואחיו סיחון מלך האמורי זכו לאריכות ימים גדולה, וחיו מדור המבול ועד דורו של משה רבינו שזה יותר מחמש מאות שנה.

המדרש (פרקי דר"א פרק כג) מספר בזמן שהקב"ה הביא מבול לעולם היה עוג מלך הבשן עומד ליד תיבת נח מבחוץ, מרוב שעוג היה גבוה הראש שלו היה מעל תיבת נח, והוא קפץ וישב לו על עץ אחד מן הסולמות של התיבה, ונשבע לנח ולבניו שיהיה להם עבד עולם, מה עשה נח, נקב חור אחד בתיבה והיה מושיט לו מזונו בכל יום ויום.

הגמרא במסכת זבחים (ק"ג ב) שואלת הרי המבול כלל זרמי מים רותחים, ואם כן איך ניצול עוג מלך הבשן שהיה מחוץ לתיבה?

בסוף הפרשה הקודמת קראנו בתורה שבני ישראל נלחמו בעוג מלך הבשן ובסיחון מלך האמורי, ובני ישראל ניצחו במלחמה, כמ"ש (במדבר כא לג) "ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדרעי, ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו ואת ארצו, ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון. ויכו אותו ואת בניו ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד, וירשו את ארצו".

עוג וסיחון היו בני הנפילים

מי היו עוג מלך הבשן וסיחון מלך האמורי?

המדרש מספר (ילקוט שמעוני בראשית רמז מד), לפני שהקב"ה ברא את אדם הראשון, התייעץ הקב"ה עם המלאכים, ושאל אותם האם כדאי לברוא את האדם? המלאכים אמרו לקב"ה רבונו של עולם אל תברא את האדם, כי עתיד הוא לחטוא ולהכעיס אותך, הקב"ה לא שמע למלאכים וברא את האדם.

אחרי שאדם הראשון חטא ואכל מעץ הדעת, באו שני מלאכים שמחזאי ועזאל, ואמרו לקב"ה הרי אמרנו לך לא לברוא את האדם כי הוא עתיד לחטוא למה לא שמעת לנו, הנה בסוף הוא חטא. אמר להם הקב"ה לשמחזאי ועזאל, תרדו לארץ, ואני יכניס בכם יצר הרע כמו שיש לבני

פונה לאדם ואומר לו: בן כמה שנים אתה? והוא עונה לו: בן חמישים או בן שישים שנה. היה אברהם אומר לו: "אוי לו לאדם זה, שהוא בן שישים ורוצה להשתחוות לפסל בן יומו!" היה האיש מתבייש והולך לו.

פעם אחת באה אשה ובידה קערת סולת, אמרה לו לאברהם: הא לך זאת והקרב את זה לפני הפסלים. ניסה אברהם לשכנע אותה כדרך ששכנע את כולם, אולם היא לא קבלה את דבריו, הניחה את המגש והלכה לה. מה עשה אברהם? לקח מקל בידי, ושבר את כל הפסלים וקשר את המקל ביד הגדול שבהם. כאשר חזר תרח אביו לחנותו, נדהם למראה עיניו, אמר: מי עשה להם כך? אמר לו אברהם בעורמה: מה אסתיר ממך, אבא? באה אשה אחת ובידה קערת סולת, ואמרה לי להקריב בפניהם. הקרבתי לפניהם, והתחילו להתקוטט. זה אומר אני אוכל תחילה, וזה אומר אני אוכל תחילה. עמד הגדול הזה שבהם, לקח המקל ושברם! כעס תרח ואמר: מה אתה מטעה אותי, האם יש להם דעת?! אמר לו אברהם: ישמעו אוזניך מה שפיק מדבר!

אברהם ניצל מכבשן האש

בערה בו חמתו של אביו, נטלו ומסרו לנמרוד. אמר לו נמרוד: "השתחוה לאש!" אמר לו אברהם: "נשתחוה למים - שגוברים על האש ומכבים אותה?," אמר לו נמרוד: "השתחוה למים!" אמר לו: "אם כן נשתחוה לעננים שמסוגלים לטעון

אלא מבארת הגמרא בנס הצטננו המים שהיו ליד התיבה, ובשל גובהו העצום הוא לא טבע במים.

הטעם שמישה רבינו חשש מעוג מלך הבשן

התורה הקדושה מספרת לנו כאשר בני ישראל התקרבו לארץ ישראל עוג מלך הבשן יצא להילחם כנגד בני ישראל, כשראה משה רבינו את עוג מלך הבשן נתיירא משה רבינו פחד גדול. צריך להבין ממה פחד משה רבינו, הרי משה רבינו ראה את כל הניסים הגדולים שעשה ה' נגד מצרים וכי נגד עוג הוא אינו יוכל להילחם?

אלא מבאר המדרש (במדבר רבה יט, לב) משה רבינו חשש מפני זכותו של עוג, שאמר "אני חי רק מאה ועשרים שנה, ועוג חי יותר מחמש מאות, אלולי שהיה לו זכות, לא היה חי כל השנים הללו", עד שהקב"ה אמר למשה (במדבר כא לד) "אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו".

איך עוג נהיה לאליעזר עבד אברהם

כתוב בפרקי דרבי אליעזר (פ"ז) עוג מלך הבשן היה אליעזר עבד אברהם, וכיצד הוא נהיה לו לעבד?

כדי לבאר זאת נקדים מה שמבואר במדרש (בראשית רבה לח י) תרח אבי אברהם - עושה צלמים היה. פעם אחת יצא לדרך, והושיב את אברהם בנו למכור במקומו. כאשר באו אנשים לקנות, היה אברהם

מי שניסה היה נשרף, עד שנשרפו אנשים רבים, ולא ידע נמרוד מה לעשות.

באותה שעה בא השטן בדמות אחד משרי המלך, ואמר כי יש בכוחו לעשות תחבולה ולזרוק את אברהם מרחוק אל תוך הכבשן. מיד ביקש להביא לוחות חבלים ומסמרים, ועשו "טראבוקו" - מין מכונת קליעה, שפועלת על ידי הנעה מרחוק. בדקו את המכונה, אם פועלת היא כראוי, על ידי שהכניסו לתוכה שלוש פעמים אבן גדולה וקלעו אותה לתוך הכבשן. כאשר הוכחה המכונה כיעילה, קשרו את ידיו ורגליו של אברהם, שמו אותו בטראבוקו, כדי לזרוקו לכבשן האש.

בא השטן לפני אברהם ואמר לו: אם אתה רוצה להנצל מן האש הזאת, השתחוה לנמרוד. השיב לו אברהם: (זכריה ג ב) "יגער ה' בך השטן". באה אמו של אברהם אשר נקרא שמה אמתלאי, ואמרה לו: אנא ממך, השתחוה לנמרוד ותנצל. אמר לה: דעי אימי, כי האש של נמרוד סופה להכבות, ואילו האש בגיהנם אינה נכבית לעולם!

כאשר הטילו את אברהם לתוך הכבשן פנימה, מיד נעשה רעש גדול בשמים, ואמר המלאך גבריאל לקב"ה, רבונו של עולם ארד ואצנן ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקב"ה, אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, שעומד יחידי מנגד לכל העולם הטועה, נאה ליחיד להציל את היחיד. מיד ירד הקב"ה בכבודו ובעצמו

מים!", אמר נמרוד: "השתחוה לעננים!" אמר לו: "נשתחוה לרוח שמפזר את העננים!", אמר לו: "השתחוה לרוח". אמר: "נשתחוה לאדם שיכול להכיל בקרבו את הרוח?", ראה נמרוד כי אברהם מהתל בו, אמר: "מה אתה מרבה בדיבורים, אני איני משתחוה אלא לאש, והריני משליך אותך בתוכו, ויבוא האלוה שאתה משתחוה לו ויצילך!".

מספרת הגמרא (סנהדרין צה ב) מיד יצא כרוז בכל העיר: מי שהוא מאוהבי נמרוד, יביא מטען של עצים, להכנת כבשן אש עבור אברהם המורד. וכך הביאו אנשי העיר מטענים של עצים במשך 40 יום. את כל העצים אספו בכפר אחד, שנקרא לאחר מכן "אור כשדים". באותו כפר היה תנור ענק ממזים, ולאחר שהצטברה בתוכו כמות עצומה של עצים, הבעירו אותו עד שהיה הולך ובוער במשך שלושה ימים ושלושה לילות. מרוב החום הלוהט, נעשה כל הכפר חם וכל תושביו מיהרו לצאת ממנו. נתכנסו רבבות רבבות של אנשים ונשים מכל קצוות תבל אל אזור הכפר, כדי לראות כיצד שורפים את המורד במלך. וביניהם היו 45,000 איש בני מלכים, ו- 80,000 גיבורים, ו- 60,000 אחוזי חרב.

מספרת הגמרא (פסחים קיח א) אחד השרים החשובים התכבד לזרוק את אברהם אבינו לתוך כבשן האש. כשהתקרב מעט אל האש, מיד יצאו לשונות של אש מן התנור הבוער ושרפו את השר. ניסו שרים אחרים לזרוק את אברהם, אך כל

במדבר, מבארת הגמרא ביבמות (עב ב), מכיון שכדי לרפאות את ברית המילה צריך רוח צפונית ובמדבר לא היה רוח צפונית, לכן הם לא נימולו שזה היה סכנת נפשות שדוחה את כל התורה כולה, אבל מ"מ כיון שהם לא נימולו בפועל, לא היה להם את זכות המילה, לכן פחד משה רבינו מעוג מלך הבשן שלו כן יש את זכות המילה, וכמו שכתוב בתורה (בראשית יז כז) "וכל אנשי ביתו יליד בית ומקנת כסף מאת בן נכר נימולו איתו", ומבאר הזוהר (פרשת חוקת קפ"ד א) "זה עוג שנימול איתו וקיבל אות קודש".

כתוב בפסוק (דברים ל יב) "מי יעלה לנו השמימה" ר"ת מילה, הכוונה מי יכול להיות בבחינת מעל השמים מעל הטבע? מי שעושה ברית מילה הוא מעל הטבע.

עוג מלך הבשן פגם בברית המילה

עוד כתוב בזוהר הקדוש (שם) עוג מלך הבשן נימול בברית המילה ולכן זכה לאריכות ימים, ולכן משה רבינו פחד ונתיירא ממנו, ואומר הזוהר הק' (שם) על זה ענה לו ה' היות ועוג פגם בברית המילה לכן אל תירא אותו ואתה תנצח אותו.

משה התיירא מהזכות של עוג שגרם לקידוש ה'

יש עוד סיבה מדוע משה רבינו נתיירא מעוג מלך הבשן, כתוב בתורה שארבעה מלכים התאגדו ועשו מלחמה כנגד חמישה

הוציל את אברהם וציון לו את האש, והיה אברהם מתהלך בתוך הכבשן.

נמרוד נתן את עוג מתנה לאברהם לעבד

מוסיף המדרש (מדרש הגדול בראשית יב א) כשראה נמרוד כך, מיד ציוה להוציא אותו מן הכבשן, אך לא יכל אף אחד להוציאו, וכל מי שניסה להתקרב מעט אל האש, היה נשרף מן החום הגדול. אז נכנע נמרוד וקרא לאברהם: אתה, שהנך עבד נאמן לאלוהי השמים הגדול, המבורך והאמיתי, צא לחוץ!!! יצא אברהם והתייצב לפני נמרוד, וכל המון האנשים שהיו שם יחד עם נמרוד השתחוו לפני אברהם. אמר להם אברהם: אני איני כלום, ולא אלי תשתחוו, אלא האמינו באלוהי האמת שבשמים. נתן נמרוד לאברהם הרבה מתנות, וגם את שני העבדים המובחרים ביותר שהיו לו, אחד מהם היה אליעזר. וזה עוג מלך הבשן. וכן גדולי המלכות נתנו לו מתנות רבות וליוו אותו לביתו בכבוד גדול.

משה נתיירא מעוג מכיון שעוג קיים מצוות ברית מילה

מכיון שעוג מלך הבשן היה אליעזר עבד אברהם, אברהם אבינו עשה ברית מילה לאליעזר עבד אברהם, אמר משה כיון שעוג מהול (אבות דרבי נתן פרק ב) לכן יש לו זכות. אבל לעומת זאת בני ישראל במדבר לא עשו ברית מילה, והסיבה שבני ישראל לא עשו ברית מילה בהיותם

מדברי רש"י (יד א), אודות זהותם של חמשת המלכים, (על פי דברי חז"ל עירובין נג א) : "אמרפל" - הוא נמרוד, שאמר לאברהם: פול לתוך כבשן האש". נמרוד הרשע היה בין המלכים שנלחמו בסדום ועמורה ונצחום, ולקחו את לוט בשבי. כאשר שמע זאת אברהם אבינו חשש שייגרם חילול השם בשבייתו של לוט בידי נמרוד. ביארו המפרשים (ראה בספרים כסף מזוקק וצרור המור' וכ"כ בספר שער בת רבים פרשת לך לך על הפסוק וישמע), על פי דברי חז"ל, שכאשר יצא נמרוד לראות את השבויים, ראה ביניהם את לוט, וחשבו לאברהם, כי היו שניהם דומים זה לזה כמאמר אברהם ללוט (יג ח) : "כי אנשים אחים אנחנו", ומבאר רש"י על פי מדרש אגדה: "דומים בקלסתר פנים". לוט הסביר לנמרוד שאין הוא אלא בן אחיו של אברהם.

נמרוד רצה לומר שאברהם עזב את ה' ח"ו

נמרוד דרש ממנו שלא יגלה את זהותו האמיתית ויאמר לכל שואל שהוא אברהם. מטרתו של נמרוד היתה להראות לעיני כל שהוא ניצח את אברהם, ובכך יתפרסם שמו בעולם כולו ויאמרו כולם שהוא אלוה, הנה אברהם אבינו, ראש המפרסמים את שמו של הבורא בעולם והמכחישי הגדול של אלוהותו של נמרוד, נכנע בסופו של דבר ונפל בשבי של נמרוד!

לכן כאשר שמע אברהם אבינו כי לוט אחיו נפל בשבי, ושמע על תוכניתו של נמרוד להשתמש בלוט לשם פרסום שמו

מלכים, וארבעת המלכים הצליחו לכבוש ולנצח את חמשת המלכים וכן היתר לקחו את לוט בן אחיו של אברהם בשבי, אומרת לנו התורה (בראשית יד יג) ויבוא הפליט ויגד לאברהם שלוט נלקח בשבי, ואומר רש"י (שם ומקורו ב"ר מח ב) מי זה הפליט? זה עוג מלך הבשן ולמה נקרא שמו פליט? שניפלט מהמבול, הוא היה היחיד בעולם שניצל מן המבול.

הטעם למסירות נפשו של אברהם להציל את לוט

אומר הרב מרדכי אליהו זצ"ל (ספר דברי מרדכי בראשית עמ' ק) על הפסוק (יד יד) "וישמע אברם כי נשבה אחיו, וירק את חניכיו ילידי ביתו" צריך להבין את דרכיו של אברהם אבינו, מדוע הוא הולך למסור את נפשו ולשפוך את דמו עבור לוט, שמרד בריבונו של עולם ובגד בכל הערכים שגדל עליהם!

אלא הדבר יובן על פי מה שהתורה כותבת אודות המלחמה של ארבעת המלכים נגד החמישה ונצחונם. מלחמה זו היתה אמורה להסתיים בהפסד גמור לרעת הארבעה, לפי שהיו מועטים נגד רבים (חמשה) ועם זאת נצחו הארבעה. כתב על כך רש"י: "ארבעה מלכים את החמשה" - ואף על פי כן נצחו המועטים, להודיעך שגיבורים היו, ואף על פי כן לא נמנע אברהם מלרדוף אחריהם".

מה זירז את אברהם אבינו לצאת בחירוף נפש למלחמה כל כך מסוכנת? זאת נלמד

יצא למלחמה להציל את לוט, ובטוח אברהם ימות במלחמה כנגד ארבעת המלכים הגיבורים והחזקים וכך עוג יוכל להתחתן עם שרה, ואפילו שהכוונה של עוג הייתה רעה, אבל מכיון שיצא מזה בסוף קידוש השם כי אברהם ניצח במלחמה, לכן הקב"ה נתן לעוג שכר גדול שזכה לאריכות ימים.

מסיים המדרש (שם) א"ל הקדוש ברוך הוא חי"ך שכר פסיעותיך אתה נוטל שאתה מאריך ימים בעולם. ועל שחשבת להרוג את הצדיק חי"ך שאתה רואה אלף אלפים ורבי רבבות מבני בניו, ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידן שנאמר (דברים ג ב) ויאמר ה' אלי אל תירא אותו כי בידך וגו', מי שהתכוון לעשות טוב ויצא דבר טוב על אחת כמה וכמה. מבואר שה' הראה לו אל תחשוב להצליח נגד השני ואברהם ימות ואתה תינשא לשרה, אלא אברהם יחיה ויהיה לו זרע ואתה תמות בידי בניו של אברהם.

אומרים רבותינו ז"ל מכאן אנחנו למדים כמה שכר טוב עתיד אדם לקבל על כל מצוה, ומה מי שהתכוון לעשות רע ובסוף יצא דבר טוב מקבל שכר, מי שהתכוון לעשות טוב ויצא דבר טוב על אחת כמה וכמה.

עוג רצה להפיל על עמי' הר גדול ונעשה נס וההדר נתקע בראשו

הגמרא במסכת ברכות (נד ב) מספרת מה עשה עוג? ראה שמחנה ישראל הוא

וביטול עבודתו של אברהם בעולם, מיד הזדרז אברהם אבינו ויצא למלחמה נגד נמרוד. למרות הסיכויים הקלושים לנצח, הבין אברהם שיש לצאת בכל מחיר נגד חילול שם ה' בעולם.

בזכות עוג נעשה קידוש השם לכן זכה עוג לאריכות ימים

כאשר אברהם יצא למלחמה הקב"ה עשה לו ניסים גדולים והוא ניצח במלחמה, ובאותו זמן נעשה קידוש השם גדול בעולם איך אברהם הצליח לבד לנצח את המלכים הכי גיבורים שהיו בעולם וכולם אמרו האלוקים של אברהם הוא האלוקים האמיתי ונעשה קידוש השם גדול, ומי גרם לכל הקידוש השם הזה? היה עוג כמ"ש (בראשית יד ג) ויבוא הפליט ויגד לאברהם שלוט נלקח בשבי, כיון שבזכות עוג נעשה קידוש השם, לכן עוג זכה לאריכות ימים, וכשראה משה רבינו את עוג הוא פחד אולי עדיין הזכות של הקידוש השם שהוא עשה בזמן אברהם תגן עליו, לכן אמר לו הקב"ה למשה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו.

למרות שכונתו של עוג הייתה רעה הוא קיבל שכר על התועלת שיצאה

המדרש (בראשית רבה מב ח) אומר בשעה שבא עוג וסיפר לאברהם שלוט נלקח בשבי מה הייתה הכוונה שלו? אומר המדרש שעוג חשק בשרה אמנו וחשב להתחתן עם שרה לכן מה עשה אמר אני יגיד לאברהם שלוט נלקח בשבי ואברהם

מבפנים, וההר ירד על הצוואר של עוג וכיסה את פניו, וכשבא עוג להוציא את ההר לא הצליח, כי מה עשה הקב"ה? האריך את שתי השיניים של עוג וכך לא יכל להוציא את הראש, וזה מה שדוד המלך אומר בתהלים (ג ח) **"שיני רשעים שיברת"** אל תיקרי שיברת אלא שרבתת הקב"ה האריך שיניו כדי שלא יוכל להוציא את ההר שכיסה את פניו.

סופו של עוג

כשעמ"י הרגו את עוג וסיחון הגיבורים פחדו מהם האומות

כתוב במדרש (הובא ברש"י במדבר כב ב) כל הגויים לא פחדו מעם ישראל, כי אמרו אנחנו בטוחים בשני הגיבורים האלו בעוג ובסיחון, אבל כאשר ראו הגויים ששני הגיבורים החזקים האלו נפלו במלחמה, ובני ישראל ניצחו אותם והרגו אותם, התחילו הגויים לפחד מבני ישראל, אמרו עד עכשיו כולנו נשענו על שני הגיבורים האלו, אבל כאשר שני הגיבורים האלו נפלו, מי יגן עלינו מפני בני ישראל.

בגודל שלוש פרסאות, הלך ועקר הר בגודל שלוש פרסאות, ואמר אני יניח את ההר על בני ישראל וכך אני יקבור אותם מתחת להר, בשעה שעוג מלך הבשן עקר את ההר, הניח עוג את ההר על הראש שלו, וחכה שבני ישראל יתקרבו כדי שיפיל עליהם את ההר, בינתיים מה עשה הקב"ה זימן נמלים והם חוררו חור בהר עד שנעשה חלול

סופו של עוג כך היה: משה כמה היה גובהו? - עשר אמות, שקיל נרגא בר עשר אמין (-לקח מקל באורך עשר אמות), שוור עשר אמין (-קפץ עשר אמות), ומחיייה (משה לעוג) בקרסוליה, וקטליה. (-והיכה את עוג בקרסולו ונפל עוג מלך הבשן ומת).

וזה מה שדוד המלך אומר בתהלים (קלו יז) **"למכה מלכים גדולים כי לעולם חסדו"**, **"ויהרוג מלכים אדירים כי לעולם חסדו"**, **"לסיחון מלך האמורי כי לעולם חסדו ולעוג מלך הבשן כי לעולם חסדו"**

מדוע כתוב וירא בלק ולא כתבו ושמע בלק

לאמורי", הזוהר הקדוש (ח"ג קפ"ד ב) שואל לכוונה היה צריך לומר וישמע בלק, וכמו

אומרת לנו התורה (כב ב) **"וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל**

מוולז'ין בספרו נפש החיים (שער ג פרק יב) "ובאמת הוא עניין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו בו רושם כלל, כשהאדם מקבל בלבו לאמר: "הלא ה' הוא האלוקים האמיתי", ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל", והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו, ומבטל בליבו ביטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא - כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל".

מי שדבוק באלוקיו נשמר מכל דבר רע

וכן כותב רבינו הרמב"ם (מורה הנבוכים חלק ג פרק נא) וז"ל "הנה התבאר לך, כי הסיבה בהיות איש מבני אדם מופקר למקרה, ויהיה מזומן לאכול כבהמות, הוא היותו נבדל מאלוקים. אבל מי ש'אלוקיו בקרבו' לא יגע בו רע כל עיקר".

ממשיך הרמב"ם ומתייחס לפרק צ"א בתהלים, המכונה "שיר של פגעים", ומסביר כי מי שדבוק באלוקיו נשמר מכל דבר רע. כה דבריו: "התבונן בשיר של פגעים, שהוא מספר ההשגחה ההיא הגדולה והמחסה והשמירה מכל הרעות הגופניות... (שלא יגיע לאדם) לא מה שהוא נמשך מהם אחר טבע המציאות, ולא מה שהוא מהם מצער האדם, ואמר: 'כי הוא

שכתוב (שמות יח א) וישמע יתרו, למה כתוב וירא בלק, הרי בלק לא היה שם וראה את כל אשר עשה ישראל לאמורי?"

אלא אומר הזוהר הקדוש בלק היה מכשף גדול מאוד והיה עושה כל הכישופים שלו על ידי הציפור שהייתה לו, והיה מקטיר קטורת לפני הציפור, ואומר שמות של טומאה, והציפור הייתה מגלה לו מה קורה בעולם, וגם כאן איך ידע בלק שעם ישראל ניצח את סיחון מלך האמורי ואת עוג מלך הבשן? על ידי הכישוף הוא ראה הכל, לכן לא כתוב וישמע בלק אלא וירא בלק.

בלק היה מכשף גדול ולא היה מכשף גדול כמותו בעולם, וכדי לעשות כישופים צרך להידבק בטומאה מאוד, לכן צריך האדם להתרחק מאוד מכל עניני הכישופים שהם שיא הטומאה, למה נקרא שמם כשפים, מפני שמכחישין פמליא של מעלה (חולין ז ב), ואומר הזוהר הקדוש דע לך שכל הכשפים אין בהם ממש, ואם ח"ו הולך האדם אצל המכשפים, הוא נדבק אל הטומאה, והטומאה וסטרא אחרא לא עוזבים אותו, ומה מבטל כישוף טבילה במקווה, ולימוד תורה, מי שבא לשיעור תורה לא שולט עליו כישופים.

סגולת לכל הישועות להאמין שאין עוד מלבד בורא העולם

יש סגולה מפורסמת מאוד שכותב אותה רבי חיים מוולז'ין ובסגולה הזאת אלפים ראו ניסים ונפלאות, וכך רבי חיים

שהרי "אין עוד מלבדו" ומי שמאמין בה' אי אפשר לעשות לו כלום.

בלק מלך מואב ראה שבני ישראל מנצחים שלא כדרך הטבע

כתוב במדרש (הובא ברש"י במדבר כב ז) כשראה בלק שבני ישראל ניצחו את סיחון מלך האמורי ואת עוג מלך הבשן, אמר בלק סימן שיש לבני ישראל כח מיוחד מעל הטבע, והתחיל בלק לחקור מה סוד הכח של בני ישראל?

אמרו לו אין כוחו אלא בפיו

עד שהלך בלק לארץ מדיין ואמר להם מנהיגם של בני ישראל משה גדל במדיין תגלו לי מה סוד הכח שלו, אמרו לו אין כוחו אלא בפיו, כששמע בלק שכוחם של בני ישראל הוא בפה, מיד אמר גם אני יבוא נגדם באדם שכוחו בפיו, ושלח בלק לקרוא לבלעם בן בעור כדי שיבוא לקלל את עם ישראל.

יצילך מפח יקוש מדבר הוות, באברתו ייסך לך ותחת כנפיו תחסה, צנה וסוחרה אמיתו, לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם מדבר באופל יהלוך מקטב ישוד צהרים".

הסיבה לשמירתו של האדם מובאת בהמשך הפסוק: "כי בי חשק - ואפלטתו, אשגבהו - כי ידע שמי". ממשין הרמב"ם ואומר: "השמירה באיש הזה היא בעבור שידעני וחשק בי אחר כן".

וכמו שהגמרא (חולין ז ב) מספרת על רבי חנינא שבאה איזה אשה גויה שהייתה עושה כישופים, וכדי לעשות כישוף היו לוקחים עפר מתחת רגליו של האדם, ובאה אותה אשה גויה והתכופפה כדי לקחת עפר מתחת לכפות רגליו של רבי חנינא כדי לעשות לו כישוף, וכשראה רבי חנינא מיד התכופף ועזר לאותה אשה לקחת עפר שהיה מתחת לרגליו, שראתה אותה אשה אמרה לו וכי אתה לא חושש שאני יעשה לך כישוף? אמר לה רבי יוחנן

מי זה היה בלעם בן בעור?

בניו של יעקב אבינו, ויש אומרים שבלעם היה הנכד של לבן הארמי.

הטעם ששרתה נבואה על בלעם

המדרש (במד"ר כ א) אומר בלעם בן בעור היה נביא ושרתה עליו רוח הקודש,

רבי יונתן בן עוזיאל כותב (במדבר כב ה) בלעם זה היה לבן הארמי, וחי מזמן יעקב אבינו עד זמן יציאת בני ישראל מארץ מצרים, ולבן היה מכשף גדול, וביקש לעשות כישוף ליעקב אבינו ולא הצליח, ועכשיו בא לקלל את עם ישראל

השמים, אלא הוא עבד על המידות שלו וזיכך אותם, ורק אחר כך שראה הקב"ה איך משה רבינו תיקן את המידות שלו, בחר בו בורא עולם. אבל בלעם לא תיקן את המידות שלו, אלא קיבל במתנה את הנבואה מהקב"ה כדי שלא יהיה פיתחון פה לגויים שיאמרו לקב"ה מה אתה רוצה מאתנו אילו היית נותן לנו נביא כמו שנתת לעם ישראל גם אנחנו היינו חוזרים בתשובה, לכן אמר להם הקב"ה תראו נתתי לכם את בלעם ולא רק שלא החזיר אותכם לדרך הישרה אלא עמד וקילקל אתכם יותר ויותר, ופרץ כל הגדרים.

בלעם הרשע פרץ את כל הגדרים

כל דבר בעולם שאדם רוצה שיהיה לו ברכה בין בענייני העולם הזה בין בענייני תורה ומצוות, צריך האדם לדעת בכל דבר צריך לשים בו גבול, וגם בדבר טוב צריך לשים גבול, צריך לשים גבול מה אסור ומה מותר, מה שלי ומה לא שלי, ולא רק במעשים אלא גם במחשבה, יהודי צריך לשים גבול.

ופורץ גדר ישכנו נחש

כתוב בקהלת (י ח) ופורץ גדר ישכנו נחש, כי הנחש הוא היה הראשון בעולם שפרץ את הגדר והכשיל את חוה אשתו של אדם הראשון בלאכול מעץ הדעת, לכן הוא ינשוך את מי שפורץ גדר. כל מקום שיש בו פרצה הוא כבר לא שמור, והכל יכול ללכת לאיבוד, כל אדם צריך לעשות לעצמו גבולות מה מותר ומה

ואם ישאל האדם מדוע שרתה רוח הקודש על גוי טמא שהיה מלא בעבירות?

אלא אומר המדרש (שם) הקב"ה עשה כן, כדי שלא יהיה פתחון פה לגויים, שלא יאמרו לקב"ה ביום הדין, אתה ריחקת אותנו ולא רצית אותנו, אם היית נותן לנו נביא כמו שנתת לעם ישראל בוודאי היינו חוזרים בתשובה והולכים בדרך טובה, לכן נתן להם הקב"ה לגויים את בלעם.

אמרו במדרש צאו וראו מה בין הנביאים הקדושים לנביאי הגויים, נביאי ישראל היו מוכיחים את עם ישראל שילכו בדרך טובה, ואילו בלעם הנביא הגדול של הגויים, לא רק שלא הזהיר את הגויים שלא ילכו בדרך טובה, אלא היה פרוץ בכל העבירות החמורות ביותר ולא רק שלא הודריך את הגויים בדרך טובה, אלא עמד ופרץ כל הגדרים ודירדר את הגויים לכל העבירות החמורות.

ההבדל בין משה רבינו לבלעם הרשע

בלעם היה בדרגה של משה רבינו בנבואה, כמו שדרשו חז"ל (ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שני) על הפסוק (דברים ל"ד) **"ולא קם נביא בישראל כמשה"** בישראל לא קם כמשה, אבל בגויים קם כמשה, וזה היה בלעם בן בעור.

בכל זאת מה היה ההבדל בין משה רבינו לבלעם הרשע? אומר המדרש (במד"ר כ א) משה רבינו עבד על המידות שלו, הוא לא סתם זכה להוריד את התורה מן

בישראל בעולם הזה? והיתה תשובתו: לך תתגרה בהם ותרבי עמם בעולם הזה, ואז תהיה לראש כי כל המיצר לישראל נעשה ראשי, חזר והעלה את בלעם נביא האומות באוב ושאלו מי הוא החשוב בעולם ההוא, א"ל ישראל, והוסיף לשאול האם כדאי להידבק בהם בעוה"ז? והיתה תשובתו לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים). כלומר אם ברצונך להיות חשוב ומוצלח בעוה"ז תצטיין בשנאת ישראל ותרבה להצר להם, מכך תרוויח כי השטן ימלא אותך בכל טוב העולם הזה.

יש להבין הרי כאשר נשאלו טיטוס ובלעם, הם היו כבר בעולם האמת, וידעו את האמת ואף אמרו אותה שבני ישראל הם החשובים באמת בעולם הנצח, א"כ המסקנה המתבקשת היא שיאמרו לו למה להידבק בישראל החשובים האמיתיים, ואיך ענו לו שכדאי להיות שונא ישראל ולהרע להם? אלא התשובה היא שהמידות הרעות נשארות טבועות בנפש הרשע, והן ממשיכות לפעול בו גם בעולם הנצח, ולכן שנאת ישראל ממשיכה לפעול אצלם וביתר שאת, אע"פ שהם מכירים בפנימיותם שישראל הם החשובים והנכבדים בעולם האמת, הסתירה הנפשית הפנימית הזו שהם נקרעים בין הכרת האמת במעלתם של ישראל לבין תאוותם לשנאת ישראל, זה עצמו הגהינום שלהם.

הסתירה הזו קשה אלף מונים משנאה המקננת באדם בעוה"ז, כי כאן כאשר שנאה בוערת בלב אדם, הוא יכול לקרר אותה ולהסיח דעתו ממנה ע"י שמתעסק

אסור, אם אין גבולות ברורות בסוף האדם מאבד את הכל, בלעם הרשע הוא פרץ את כל הגדרים, עד זמנו הם היו גדורים בעריות ומזמנו הוא קילקל אותם, לכן לא רק שלא הועיל לגויים אלא הוריד את הגויים לשאול תחתית.

בלעם הרשע ידע שהאמת אצל עמ"י ואפ"ה הוא נשאר רשע

אומרים רבותינו ז"ל בלעם הרשע ידע את האמת וידע שהדרך הישרה זה להדבק בבורא עולם ולתקן את המידות, אבל בלעם אף על פי שידע את האמת אבל הוא היה שקוע מאוד בתאוותיו, וכמו שכתב בשפתי חיים (מידות ועבודת ה' ב עמ' שעו), המידות הטובות הם מושרשות בנפש ופועלות באדם גם בעולם הגמול, כן הוא גם במידות הרעות הבאות לידי ביטוי גם לאחר מות גופו של האדם. הגה"צ הרש"ז ה"סבא" מקלם זצ"ל הביא לכך ראייה מדברי הגמ' (גיטין נו ב) "אונקלוס... בעי לאיגורי אזל אסקיה לטיטוס בנגידא, אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא? אמר ליה ישראל, מהו לאידבוקי בהו... זיל איגרי בהו בההוא עלמא והוית רישא... כל המיצר לישראל נעשה ראש... אסקיה לבלעם בנגידא, אמר ליה: מאן חשיב בההוא עלמא. א"ל ישראל, מהו לאידבוקי בהו? א"ל לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים". (-אונקלוס רצה להתגייר, הלך להתייעץ בדבר עם טיטוס ובלעם, העלה את טיטוס באוב, ושאלו מי הם החשובים בעולם האמת? על כך ענה לו: ישראל, ושוב שאל אותו האם כדאי להידבק

בשעה שיעקב לקח לו את הברכות מיצחק, עשו צעק צעקה גדולה ובכה, ולכאורה מה הוא צריך ברכות של צדיק, הרי הוא רוצח ועובר על כל העברות שבתורה.

אלא גם עשו האמין שהכל תלוי בברכה של הצדיק. רק עשו היה מלא בתאוות והלך אחרי התאוות כמו שכתוב (בראשית כז מא) ויאמר עשו בליבו מכאן שהרשעים ברשות ליבם, אפילו שיודעים שסופם לגיהנום אבל הם הולכים אחרי התאוות שלהם.

הגויים ראו בתורה כספר חוקים

הגויים לא רצו את התורה, כי הם ראו בתורה כספר חוקים, כמו שיש ספר חוקים לכל המדינות. אבל באמת התורה היא לא ספר חוקים, אלא התורה היא חכמה רוחנית, התורה היא מלמדת אותנו איך לחיות את החיים המאושרים ביותר, לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה.

בדברים אחרים, או ע"י שמוציא לפועל את שנאתו באיזה מעשה שהוא, כדוגמת מי שכועס ואינו יכול להוציאה לפועל על זה שכועס עליו, הוא מבטא זאת בשבירת כלי עצמו בחמתו, ואע"פ שרק הוא הניזוק מכך, אבל עכ"פ פרק את כעסו במעשה והיה לה תוצאה, אך בעוה"ב אי אפשר להוציא את השנאה בפועל, והיא בוערת בעצמותיו ואינה נותנת לו מנוח, זאת ועוד, בעולם הגשמי יש למידות בכלל ולשנאה בפרט גבול ומידה, ואילו בעולם הרוחני כל המידות פועלות בממדים גדולים מאד, לכן הסבל של הרשע הוא עצום. עכ"ד.

הרשעים הם ברשות ליבם

הרשעים הם ברשות ליבם (אסתר רבה י א) כי הם הולכים אחרי התאוות שלהם, וגם עשו הרשע ידע שהדרך האמיתית והטובה זה הדרך של התורה, היה עשו מאמין בבורא עולם כמו שאנחנו רואים

אי אפשר ללכת בדרך טובה בלי התורה והמצוות

הדבר היחיד שמרסן את מידותיו של האדם זה התורה הקדושה, בלי התורה אדם יורד עד שאול תחתית, וכך ראינו שבלעם אפילו שהיה נביא גדול בדרגה של משה רבינו, אבל נביא בלי תורה לא שווה כלום, הוא נתן דוגמא רעה לכל המידות הרעות.

כאן בפרשה שלנו באה התורה ללמד אותנו, שאי אפשר ללכת בדרך טובה וישרה בלי התורה והמצוות, רק מי שחי על פי התורה הקדושה יכול ללכת בדרך טובה וישרה, והראיה מבלעם שהיה נביא גדול, אבל בלי תורה ומצוות הוא זירדר את הגויים לכל הדברים הרעים.

שנהיו תלמידי חכמים, ובסוף ימיו היה חולה מאוד, יום אחד אמר לו הרופא המחלה שלך כבר התפשטה בכל הגוף ואין יותר מה לעשות, ושאל רבי חיים פרידלנד את הרופא עוד כמה זמן נישאר לו לחיות? אמר לו אני חושב בערך שבועיים, שלושה, נסע רבי חיים פרידלנד זצ"ל לגדול הדור מרן הרב שך זצוק"ל ואמר לו הרופא אמר שנשאר לו לחיות עוד שבועיים, מה אתה ממליץ לי לעשות בשבועיים האלו, האם לסדר את הכתבים של הדברי תורה שאמרתי כדי שיהיה לדורות הבאים, או למסור עוד כמה שיעורי תורה? ענה לו הרב שך שבועיים האלו תתרכז רק בדבר אחד תעבוד על המידות שלך, ותבדוק שהצלחת לעקור את המידות הרעות כי זה עיקר האדם בעולם הבא.

כמו שכותב הגאון מוילנא בספר אבן שלמה (א' אות ב) עיקר עבודת האדם הוא תמיד להתחזק בשבירת המידות, ואם לא - למה לו חיים, כי לשבור את המידות זה תפקידו בעולם.

מה היה סוד כוחו של בלעם

אומרת הגמרא (ברכות ז א) בכל יום יש רגע אחד שהקב"ה כועס, כמו שדוד המלך אומר בתהלים (ז יב) "ואל זועם בכל יום", אם מקללים אדם בשעה שהקב"ה כועס הקללה נתפסת, ובלעם (במדבר כד טז) היה "יודע דעת עליון" שפירושו שהיה יודע לכוון את הרגע שהקב"ה כועס.

אדם יש בו תאוות ומידות רעות של גאוה וכעס - על ידי לימוד תורה, התורה מעדנת מידותיו של האדם התורה משנה את מידותיו של האדם לטובה.

מפרשת בלק לומדים שהעיקר הוא עבודת המידות

מי שיסתכל יראה שבפרשת בלק אין שום מצווה, אם כן למה התורה כתבה לנו את פרשת בלק הרי אין בה שום מצוה? אלא פרשת בלק היא מלמדת אין גדלים כמו אברהם אבינו ואין גדלים כמו בלעם הרשע.

כמו שכתוב במשנה בפרקי אבות (ה) (ט) כל מי שיש בו שלושה דברים האלו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, ואלו הם עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפילה, ושלושה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה. מבואר מי שיש לו את היסודות של המידות טובות הוא תלמיד של אברהם אבינו, אבל מי שיש לו את היסודות של המידות רעות הוא תלמיד של בלעם הרשע.

מה יעץ הרב שך למי שנשאר לו שבועיים לחיות

עד כמה חשוב לעבוד על המידות מסופר על המשגיח של ישיבת פונביץ רבי חיים פרידלנד זצ"ל במשך עשרות שנים לימד תורה והעמיד מאות תלמידים

חסד ה' עם ישראל שלא כעס באותם ימים

תכנן בלעם לכוון את השעה שבורא עולם כועס, ובאותו רגע לומר את המילה **כלם** (ע' תוספות ברכות ז א ד"ה שאלמלי), וכך רצה לכלות את עם ישראל מן העולם, אבל כתוב בנביא (מיכה ו ה) "**למען דעת צידקות ה'**", אמר הקב"ה צדקה עשיתי עם ישראל שלא כעסתי באותו זמן שבלעם קילל את בני ישראל, כי אם הייתי כועס באותו רגע לא היה נשאר שריד ופליט מעם ישראל.

ההבדל בין משה רבינו לבלעם הרשע

בזוהר הקדוש בפרשת בלק (ר א) מסופר פעם אחת פגש גוי אחד את רבי אלעזר בנו של רשב"י ואמר לו מהתורה שלכם רואים שבלעם היה יותר חשוב ממשה רבכם, כי הטבע בעולם מי שהוא חשוב לא קוראים לו אלא הולכים אצלו, אבל מי שהוא פחות חשוב לא הולכים אצלו אלא קוראים לו שיבוא, ואנחנו רואים בתורה כאשר הקב"ה היה רוצה לדבר עם בלעם, היה הקב"ה הולך אצל בלעם כמו שכתוב (במדבר כב, ט), "ויבוא אלוקים אל בלעם", אבל כאשר הקב"ה היה רוצה לדבר עם משה לא היה הקב"ה הולך אצלו אלא היה קורא למשה שיבוא כמו שכתוב (ויקרא א, א) "ויקרא אל משה".

אמר לו רבי אלעזר לאותו גוי אמשול לך משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה מצורע ומוכה שחין וכל בגדיו היו קרועים, ובא לשער הארמון של המלך וביקש להיכנס אצל המלך, אמרו לו אדם שהוא מוכה שחין ומצורע לא יכול להיכנס אצל המלך, אמר להם אותו מצורע אבל יש לי סוד גדול להגיד למלך אמרו לו תגיד לנו את הסוד ואנחנו נעביר את הסוד למלך, כי אדם שהוא מצורע ומוכה שחין וכל בגדיו מטונפים לא יכול להיכנס לפלטין של מלך, אמר להם איני מגלה את הסוד אלא רק למלך בעצמו, הלכו העבדים וסיפרו למלך שיש אדם מצורע ומוכה שחין שעומד בשער המלך ויש לו סוד גדול להגיד למלך ואינו מסכים להגיד את הסוד רק למלך בעצמו, שמע המלך ואמר טוב אני יצא אליו לבחוף כדי שלא יטנף פלטין של מלך, אבל כאשר בא אדם מכובד למלך המלך קורא לו שיכנס אצלו.

כך הנמשל בלעם כולו היה טמא מכף רגל ועד ראש, לכן כאשר הקב"ה היה צריך לדבר איתו היה הקב"ה יוצא אליו כדי שלא ייכנס ויטנף פלטין של מלך, אבל משה רבינו שהיה איש קדוש וטהור לכן הקב"ה קרא למשה כי היה ראוי להיכנס לתוך הפלטין של מלך.

למה חזר בו ה' ואמר לבלעם קום לך עמהם

דוחק ומתעקש אז הקב"ה אומר לאדם אתה תבחר באיזה דרך שתרצה תלך, כי הבא להיטמא פותחים לו, בלעם התעקש כדי לעשות רע לבני ישראל, א"ל הקב"ה אמרתי לך לא ללכת, אבל אתה מתעקש ללכת תלך, אבל תדע שלא תצליח לקלל את בני ישראל.

מתי שאדם בוחר ברע הקב"ה שולח לו סימן שיתבונן במעשיו

יש מלאך שממונה לתת סימן לבני אדם שיתבוננו בדרך שהולכים בה, האם היא באמת טובה, הקב"ה נותן לאדם בחירה בין טוב לרע, אבל גם מתי שאדם בוחר ברע, הקב"ה שולח לו סימן שיתבונן במעשיו, אבל הרשעים מרוב שהם שקועים ברע, הם לא שמים לב לסימנים שהקב"ה שולח להם, אלא הרשע חושב שזה מקרה, אם בלעם היה מתבונן למה היה לו עיכוב כמה וכמה פעמים בדרך, היה מבין שבורא עולם לא רוצה שילך לקלל את עם ישראל. והקב"ה שלח לבלעם הרבה סימנים שלא יצליח לקלל את עם ישראל, אבל הוא לא התבונן והמשיך ללכת בדרכו עד שבסופו של דבר נאמר ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב.

אם האדם דוחק ומתעקש ללכת יבוא לידי הפסד

לפעמים אדם בא ללכת למקום מסוים או לעשות איזה דבר והקב"ה מביא לו

התורה הקדושה מספרת לנו בהתחלה בלק שלח שליחים לבלעם בן בעור כדי שיבוא לקלל את עם ישראל, ובלעם שאל את הקב"ה, והקב"ה אמר לבלעם (במדבר כב יב) **"ויאמר אלוקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא"**.

אומר המדרש (הובא ברש"י כב יג) בלעם לא גילה להם באמת מה שאמר לו הקב"ה, אלא אמר לשליחים שהקב"ה לא רוצה שהוא ילך עם אנשים פשוטים אלא רק עם אנשים חשובים, ואז בלק שלח שרים חשובים כדי ללכת אל בלעם, ובלעם שוב פעם שואל את הקב"ה האם ללכת לקלל את עם ישראל, והקב"ה אומר לבלעם (במדבר כב כ) **"אם לקרוא לך באו האנשים קום לך עימהם"**.

בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו

שואל הזוהר (ח"ג רז א) הרי ידוע שמלך בשר ודם לא חוזר בו, וכי מלך מלכי המלכים חוזר בו? הרי כבר הקב"ה אמר לו לא ללכת, למה הקב"ה חזר בו ואמר לו קום לך עמהם?

אלא אומר הזוהר בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו, הבא להיטהר מסייעים בידו הבא להיטמא פותחים לו, הקב"ה נותן לאדם סימנים מן השמים שלא ילך בדרך לא טובה, אבל אם האדם

ואין לו כסף, אבל בגלל אהבה שיש לאבא על הבן, אז יעשה מעל כוחותיו.

ואהבה מקלקלת את השורה כי גם שבאים ואומרים לאבא הבן שלך לא מתנהג טוב, אבל האבא מרוב האהבה שיש לאבא על הבן הוא לא מעיר לו, לכן אמרו אהבה מקלקלת את השורה.

גם השנאה היא מקלקלת את השורה, אדם שיש לו שנאה על איזה אדם גם אם אין לו כסף ואין לו כח פתאום ברגע אחד לא אכפת לו שהוא עייף ולא אכפת לו שאין לו כסף הוא יעשה הכל, ולמה? כי השנאה בוערת בקרבו.

הטעם שבלעם לא נתן לאחד מעבדיו שיכין לו את האתון לדרך

אומר המדרש (שם) בלעם היה עשיר גדול והיו לו עבדים והיו העבדים שלו יכולים להכין לו את האתון לדרך, וכן היה יכול לקום בנחת, אבל מה עשה בלעם השכים בבוקר מוקדם והוא בעצמו הכין את האתון לדרך, ולמה עשה כל זה? כי השנאה על עם ישראל הייתה בוערת בקרבו.

אומר המדרש (שם) ראה הקב"ה שבלעם השכים בבוקר מוקדם והכין את האתון לדרך, אמר לו הקב"ה לבלעם רשע שכמותך כבר אברהם אביהם הקדים אותך בעקידת יצחק שנאמר (בראשית כב ג) **"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו,"**

עיכוב, ועוד עיכוב ועוד עיכוב, והאדם צריך לחשוב ולהתבונן אולי הקב"ה בא לתת לך סימן מן השמים שזה לא טוב בשבילך ללכת להיכן שאתה רוצה ללכת, אבל אם האדם דוחק ומתעקש ללכת, בסוף הוא רואה שכל מה שהתעקש רק בא לידי הפסד ולידי צער.

אומר רבינו החפץ חיים יסוד גדול מלמדת אותנו התורה בפרשה זו, יהודי צריך לדעת כי כל מה שנעשה סביבו הוא בהשגחה פרטית כדי שאדם יתבונן ויגלה את המסר הטמון בו. מכל דבר שהוא רואה עליו ללמוד להסיק מסקנות, ולא ללכת כעיוור באפילה ולא לרצות להבין כבלעם.

זהו יסוד גדול, ההשגחה הפרטית מזמנת לאדם לראות דברים שעליו ללמוד מהם, והלימוד מהם עשוי לשנות לטובה את כל מהלך חייו, אבל כל זאת בתנאי שיפקח את עיניו ויתבונן בנעשה סביבו. אבל בלעם לא היה כך.

אהבה מקלקלת את השורה

אומרת לנו התורה (במדבר כב כא) **"וישכם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו,"** אומר המדרש (במד"ר כ"ב) כשם שאהבה מקלקלת את השורה כך השנאה מקלקלת את השורה, כי הטבע בעולם אם אדם אוהב מישהו הוא יעשה מעל הכוחות שלו, למשל אבא שאוהב את בנו הוא יעשה מעל הכוחות שלו וגם אם אין לו כח,

הכרמים היה גדר מזה וגדר מזה וכיון שלא הייתה לאתון אפשרות לנטות לצד, היא מחצה את רגלו של בלעם אל הקיר, ובפעם השלישית שנגלה המלאך עם חרב האתון רבצה ולא זזה ממקומה.

אפילו בעל חי בלעם לא יכול להרוג בפיו

כעס בלעם על האתון ואמר (במדבר כב כט) **"לו יש חרב בידי עכשיו הייתי הורג אותך"** אומר המדרש (במד"ר כ"ד הובא ברש"י שם) באותה שעה אמר לו הקב"ה לבלעם רשע שכמותך אפילו בעל חי אחד אתה לא יכול להרוג בפה שלך אלא רק על ידי חרב, ואתה רוצה לאבד אומה שלימה על ידי הדיבור שלך.

כי גם אברהם אבינו כאשר הקב"ה אמר לו לעקוד את יצחק היה יכול לקום בנחת, ויכל להגיד לעבדים שלו שיכינו את החמור לדרך, אבל אברהם אבינו השכים בבוקר מוקדם והוא בעצמו הכין את החמור לדרך מרוב אהבה שהייתה לאברהם אבינו לעשות רצונו של הקב"ה.

המלאך חוסם את הדרך לאתון

התורה הקדושה מספרת לנו שבלעם היה רוכב על האתון ובדרך נגלה מלאך לאתון והמלאך היה עם חרב שלופה, וחוסם המלאך לאתון את הדרך, כאשר ראתה האתון שהמלאך חסם לה את הדרך, היא נטתה וירדה מהדרך לשדה, ואחר כך כאשר עברו במשעול הכרמים שוב פעם נגלה המלאך עם חרב בידו, ובמשעול

האתון מדברת עם בלעם

גם את עיניו של בלעם וגם הוא ראה את מלאך ה' עם חרב שלופה, **"ויגל ה' את עיני בלעם וירא את מלאך ה' ניצב בדרך וחרבו שלופה בידו"**.

בעלי חיים יש להם רשות לראות מלאכים

רבינו האר"י הקדוש אומר שבעלי חיים יש להם רשות לראות מלאכים, אבל בני

אומרת לנו התורה (במדבר כב כח) **"ויפתח ה' את פי האתון"**, כתוב במשנה במסכת אבות (ה' ו) אחד מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות היא פי האתון שהאתון תדבר, זה היה הפעם הראשונה מבריאית העולם שבעל חי היה מדבר, ומה אמרה האתון לבלעם **"מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים"**? אתה יודע למה נעצרת במקומי, כי יש מלאך עם חרב שלופה שחוסם את הדרך, והקב"ה פקח

כל קללה שבא לקלל את עם ישראל היה המלאך הופך אותה לברכה

בלעם לא התבונן בכל הסימנים שהקב"ה נתן לו, והמשיך ללכת בדרכו כדי ללכת לקלל את עם ישראל, וכאשר הגיע בלעם כדי לקלל את עם ישראל הקב"ה שלח מלאך והיה המלאך עומד בתוך גרונו של בלעם, וכל קללה שבלעם היה בא לקלל את עם ישראל היה המלאך הופך אותה לברכה, והיה המלאך שולט על הדיבור שיוצא מפיו של בלעם, כמו ששמים רסן לבהמה כאשר לא רוצים שהבהמה תפתח את הפה מושכים את הרסן, כך עשה הקב"ה לבלעם ובמקום לקלל את עם ישראל היה מברך אותם.

לפעמים אדם חושב, אני יכול לעשות כל דבר שאני רוצה, גם דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם, אבל מכאן אנחנו לומדים דבר גדול, שלעולם אדם לא יצליח לעשות איזה דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם.

אדם הקב"ה הסתיר מהם שלא יראו את המלאכים ואת המזיקים, כיון שאילו היה אדם רואה בעיניו את המזיקים מרוב פחד היה יוצא מדעתו.

מסופר על רבינו האר"י הקדוש שהוא היה רואה את המלאכים ואת המזיקים. מסופר שפעם אחת אמר לתלמידיו אם היה לכם רשות לראות מה שאני רואה הייתם רואים שאין מקום פנוי באוויר כלל אלא הכל מלא בנשמות ובמלאכים ובמזיקים.

הטעם שה' פתח את פי האתון

למה ה' פתח את פי האתון? כי בא הקב"ה לרמוז לבלעם, דע לך היחיד בעולם ששולט על הדיבור זה הקב"ה, והראיה שאפילו בעל חי שבדרך כלל לא מדבר, אבל בורא עולם רוצה גם בעל חי ידבר, תדע לך שרק בורא עולם שולט על כח הדיבור, ואתה לא תצליח לדבר מה שתרצה.

ביקשו חכמים לקבוע את פרשת בלעם בתפילה ביחד עם קריאת שמע

אדם לעולם לא יצליח לעשות שום דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם צריך להבין לכאורה מה מיוחד בפרשת בלעם שרצו חכמים לקבוע אותה

הגמרא במסכת ברכות (יב ב) אומרת ביקשו חכמים לקבוע את פרשת בלעם בתפילה ביחד עם קריאת שמע, ולמה לא תיקנו בסוף? מפני טורח ציבור.

ומת, ועבר שם אדם אחד ומצא אדם שמת אמר אני יקבור אותו, וכשבא לקבור אותו, פשט את בגדיו ומצא את כל הזהב והיהלומים היקרות, ואותו אדם אחרי שקבר את המת לקח את הכסף והלך לדרכו, וכשבא לבית שלו חיפש איפה הוא יחביא את האוצר והיה לו עץ גדול בחצר וחפר בתוך הגזע של העץ והטמין שם את האוצר. ואחרי כמה זמן הגיעה סופה חזקה ובמשך כמה ימים ירד גשם חזק מאוד עד שכל העצים נעקרו בשיטפון וגם העץ שבו היה האוצר נעקר והלך בשיטפון, וכמה שאותו אדם חיפש את העץ הוא לא מצא אותו, ויום אחד איזה אדם הלך בדרך ומצא עץ גדול וחיפש למי למכור את העץ, עד שהציע לאברהם הנגר לקנות את אותו עץ ואותו אברהם הנגר קנה את העץ ובאמצע שחתך את העץ מצא את האוצר שנגנב ממנו והיה מברך את הקב"ה.

אומר הבן איש חי מהמעשה הזה אנחנו לומדים שלפעמים האדם חושב שיש בכוחו לעשות מה שירצה, אבל כאן אנחנו רואים אם הדבר שייך לאדם הקב"ה יסובב את הכל שיחזור אליו, ואם לא חזר אולי מן השמים גם הוא השיג אותו שלא ביושר.

אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה

אומר המדרש (ב"ר צג י"א) 'זיתן את קלו בבכי, ולא יכלו אחיו לענות אתו (בראשית מה, ב ג), אבא כהן ברדלא אמר,

בתפילה? אלא כדי להחדיר בנו יסוד גדול, והוא שאדם לעולם לא יצליח לעשות שום דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם.

גם אם נדמה לאדם שהוא יכול לעשות מה שרוצה גם נגד רצונו של בורא עולם, דע לך שלעולם לא תצליח, ותלמד מבלעם שחשב להתחכם עם הקב"ה, ואמר אני ילך עם בלק אפילו שבורא עולם לא רוצה ואני יצליח לקלל את עם ישראל, מה עשה הקב"ה שלח לו מלאך והחזיק את פיו של בלעם כמו רסן שנותנים בפה של בהמה והפך לו המלאך את כל הקללות לברכות.

גם אם נראה לאדם שכן מצליח, דע לך זה רק עצה של היצר הרע לתעתע את האדם, אבל בסופו של דבר אדם לעולם לא יצליח לעשות שום דבר שהוא נגד רצונו של בורא עולם, וכל מה שזממו בלק ובלעם לעשות לעם ישראל, הם לא הצליחו, כי אין ביד האדם לעשות טוב או רע, אלא הכל בידו של בורא עולם, הכל בגזירת עליון.

לעולם לא יצליח אדם לעשות איזה דבר נגד רצונו של בורא עולם

הבן איש חי מספר היה יהודי אחד שקראו לו אברהם ואותו יהודי היה עשיר גדול והיה מלאכתו נגר, ויום אחד נכנס גנב לבית של אברהם הנגר וגנב לו הרבה מאוד זהב ויהלומים, וכאשר היה הגנב הולך בדרך נעשה חולה עד שפתאום נפל

ואערכה לעיניך, על אחת כמה וכמה. ורואים שהאתון של בלעם הוכיחה אותו למה הכית אותי ולא דנת אותי לכף זכות שיש מלאך שמפריע לי ללכת, ומזה בלעם החכם שבאומות התבייש. וצריך לראות את הקוטביות שבדבר שבלעם החכם שבאומות העולם לא יכול לעמוד בפני תוכחה של אתונו שהיא בהמה, וכן יוסף קטנם של שבטים לא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו.

אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, בלעם חכם של העובדי כוכבים לא יכול לעמד בתוכחתה של אתונו, הדא הוא דכתיב (במדבר כב ל) : ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא. יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמד בתוכחתו, הדא הוא דכתיב: ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו, לכשיבוא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ כא): אוכיחך

כל הברכות שבירך בלעם את עם ישראל חזרו להיות קללות

בירך רק מהפה אבל בלב התכווין לקלל לכן הברכה נהפכה לקללה, מכיון שהכל הולך אחרי הלב, לכן אפילו שלבן אמר בפה ברכה היא נהפכה לקללה ונעשתה רבקה עקרה.

הגמרא (סנהדרין קה ב) אומרת כל הברכות שבירך בלעם את עם ישראל חזרו להיות קללות, מפני שאפילו שהוציא ברכות מהפה מ"מ מכיון שהתכווין בלב לקלל, לכן בסוף הכל נהפך לקללות.

וכן אנחנו רואים בתורה שבלעם הרשע בא לקלל את עם ישראל והקב"ה שלח מלאך והיה הופך לו את הקללות לברכות, אבל אמרו חז"ל שכל אותם ברכות שבירך בלעם את ישראל חזרו להיות קללות כי בלב התכווין לקלל ולא לברך, ועיקר הברכה תלויה בלב.

רבי יונתן בן עוזיאל כותב (במדבר כב ה) בלעם זה לבן הארמי, שחי מזמן יעקב אבינו עד זמן יציאת בני ישראל מארץ מצרים, כתוב בתורה שרבקה אחות לבן הייתה עקרה ולמה הייתה עקרה? אומר אור החיים הקדוש כאשר אליעזר עבד אברהם בא לקחת את רבקה ליצחק בירך אותה לבן אחותינו (בראשית כד ט) את תהי לאלפי רבבה ומאותה ברכה נעשתה עקרה רבקה, ולמה? כי לבן

לכן צריך להתרחק מאוד מבני אדם שהפה והלב שלהם לא שווין כי הברכה

הלב. לכן נהגו לעשות סעודה בברית מילה ובבר מצוה, וכן סעודות חתן וכלה, כי הם זקוקים לברכות וכדי שהברכות יהיו מעומק הלב, עושים סעודה וכל אחד מרגיש הכרת הטוב ומברך מעומק הלב.

הקב"ה לקח קללה אחת והפך את הקללה לברכה

מתוך כל העשרה קללות שקילל בלעם את עם ישראל יש קללה אחת שהקב"ה הפך אותה לברכה כמו שכתוב (דברים כג ו) "ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך".

"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"

איזה קללה הקב"ה הפך לברכה? בלעם אמר (במדבר כד ה) "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", התכווין בלעם לקלל את עם ישראל שבתי כנסיות ובתי מדרשות יהיה ריקים ולא יהיה בהם מנין, לכן מה עשה הקב"ה? הפך את הקללה לברכה שבתי כנסיות ובתי מדרשות יהיו מלאים ביהודים שמתפללים ולומדים תורה.

שלו נהפכת לקללה, ואם בירך אותו אדם והוא יודע שהברכה לא הייתה מהלב. אלא רק כלפי חוץ מה יעשה, ילך אצל צדיק כמו שעשתה רבקה שהלכה אצל צדיק ויצחק התפלל עליה ונפקדה בבנים, ואמרו חז"ל בגמרא (פסחים ק"ג ב) שלושה הקב"ה שונאן ואחד מהשלושה המדבר אחד בפה ואחד בלב.

לכן לפני שהכוהנים באים לברך את עם ישראל הם אומרים "לברך את עמו ישראל באהבה" כי כדי שהברכה תחול צריך לברך מתוך אהבה מתוך הלב.

כדי שהברכה תחול היא צריכה לצאת מהלב

אומר רבינו הקדוש הבעל שם טוב שזה הסיבה שיצחק אבינו ביקש מעשיו לך תצוד לי צייד ותעשה לי מטעמים בעבור תברכה נפשי בטרם אמות, לכאורה למה היה צריך יצחק לאכול מטעמים כדי לברך את עשיו?

אלא כדי שהברכה תחול היא צריכה לצאת מהלב, ומתי הברכה יוצאת מהלב מתי שקיבלת טובה מאיזה אדם, אתה מודה לו ואתה מברך אותו מעומק

מי שלומד תורה לא שולט עליו שום קללה

אולם הגמרא ביומא (ט ב) אומרת טעם אחר לסיבת החורבן: מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים. מלבד שצריך להבין שזה סתירה בין שני הטעמים, פעם אמרו שנחרב מפני שעזבו את התורה ופעם אמרו שנחרב מפני שלוש עבירות החמורות. עוד קשה שבעתיים איך החכמים והנביאים ומלאכי השרת לא ידעו לפרש על מה אבדה הארץ. הרי דבר גלוי היה שעברו על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים כמו שכתוב שם ביומא מקור מדברי הנביאים עצמם, ובקל לפרש שמפני ג' עבירות החמורות אבדה הארץ.

התורה כתריס בפני הפורענות

אלא מבאר החסיד יעב"ץ (אבות א, ב ובתחלת ספרו אור החיים) והאלשיך הקדוש (ירמיה שם, ואיכה א, ז, יד; הוזכר באור החיים ויקרא כו יד) על פי משל לשני אנשים שעברו עברה שוה וחמורה, והורה המלך להוציא אחד להורג, אך את חברו שתפקידו היה לנגן לפני המלך ולא נמצא כמוהו, השאיר המלך חי עבור שינגן לפניו. יום אחד נקטעו אצבעותיו של אותו עבד ולא יכול היה לנגן יותר, מיד ציווה המלך שיוציאוהו להורג, קם העבד וטוען וכי מפני שאינני יכול לנגן מגיעני עונש מיתה, אמר לו המלך: שוטה שבעולם! לך מגיע עונש מיתה מחמת העברה שעברת, אלא

שואלים רבותינו ז"ל לכאורה למה הקב"ה מכל העשרה קללות הוא הפך רק קללה אחת לברכה? ומה עם שאר הקללות? ומדוע לא הפך הקב"ה את כל הקללות לברכות?

אלא אומרים רבותינו ז"ל מי שלומד תורה לא שולט עליו שום קללה כי התורה היא שומרת ומגינה על האדם מפני כל הקללות וכל הכישופים, לכן אמר הקב"ה קללה אחת אני יהפוך לברכה שבתני כנסיות יהיו מלאים בלימוד תורה ואם ילמדו תורה שאר הקללות יכולות להישאר קללות אבל הם לא יכולות להיתפס בעם ישראל כי מי שלומד תורה לא ייתפס בו שום קללה, התורה היא כמו חומה מפני כל דבר רע.

סתירה בסיבת חורבן בית ראשון

עד כמה כח התורה גדול נקדים מה שמצאנו סתירה גדולה בדברי חז"ל בסיבת חורבן בית ראשון. בנביא (ירמיה ט, א-ב) מפורש "על מה אבדה הארץ, ויאמר ה' על עזבם את תורת", מובא בגמ' (נדרים פא א), דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירושוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו שכתוב (ירמיה ט יב) 'ויאמר השם על עזבם את תורת' - ומבארת הגמרא שהכוונה שלא היו מברכין בתורה תחלה, ומבואר שסיבת חורבן בית ראשון משום שהיה חסר בעסק התורה.

לפניו, ושוב חזר הדין שיש להם להיענש על ג' עבירות חמורות.

כל זמן שיהודי לומד תורה אף גזירה בעולם לא יכולה להיתפס בו

נלמד מזה לדורנו גם יהודי שנשכח באיזה עבירה, אבל כל זמן שהוא לומד תורה אף גזירה בעולם לא יכולה להיתפס בו כי הוא מנגן למלך, אבל בשעה שכבר מפסיק ללמוד תורה, מיד נפרעים ממנו על הכל בשעה שמפסיק לנגן למלך נפרעים ממנו על הכל.

שכל זמן שניגנת לפני השארתי אותך חי, עכשיו שאינך יכול לנגן שוב דינך לצאת להורג מחמת חטאך הראשון.

הנמשל מובן, באמת סיבת החורבן היתה ג' עבירות חמורות, אלא כל זמן שכלל ישראל עסקו בתורה לשמה הרי שירת התורה הגנה בעדם, כמאמרם ז"ל סוטה (כא ב) תורה שהתורה מגינה ומצילה, ולכן היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ כיון שהיו עוסקים בתורה תמיד, ומדוע התורה לא הגינה בעדם, ע"ז באה תשובתו של הקב"ה שלא עסקו בתורה לשמה, וכבר לא ערבה שירתם

בלק הקריב ארבעים ושתיים קורבנות לקב"ה

בשכר הקורבנות שהקריב בלק לקב"ה זכה שיצא מזרעו שלמה

מה היה השכר שהקב"ה נתן לבלק?

אומרת הגמרא בשכר ארבעים ושתיים קורבנות שהקריב בלך מלך מואב לקב"ה, זכה שיצא מזרעו רות המואביה שממנה יצא שלמה שכתוב בו (מלכים א ג ד) אלף עולות יעלה שלמה. רואים עד כמה גדול השכר שקיבל על ארבעים ושתיים קורבנות שהקריב, ולא עוד אלא שאלו הקורבנות שהקריב בכל ימי חיו. ולא עוד אלא שהקריבם שלא לשם שמים. ולא

הגמרא במסכת סוטה (מז א) אומרת אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה, והוכיחה ממה שמבואר בתורה שבלק הקריב ארבעים ושתיים קורבנות לקב"ה, ולמה בלק הקריב ארבעים ושתיים קורבנות לקב"ה, כי כביכול רצה לתת שוחד לקב"ה כדי שישכים שיקללו את עם ישראל, והכוונה של בלק להקריב קורבנות לקב"ה לא הייתה לשם שמים, בכל זאת אמרו חז"ל בגמרא הקב"ה נתן שכר לבלק על הארבעים ושתיים קורבנות שהקריב לקב"ה.

וקורח ופינחס ובלק, ולמה זכו חמישה אנשים אלו שיהיה פרשה בתורה על השם שלהם? אלא אומרים חז"ל (ברכת אברהם מובא בספר בשם אומרו תחילת פרשת בלק) נח היה צדיק, ויתרו בא להתגייר, וקורח גם בהתחלה היה צדיק, ופנחס עשה קידוש השם על ידי שיקנא קינאת ה', אבל בלק למה זכה שתהא פרשה בתורה על השם שלו?

אלא בגלל שיצאה ממנה רות המואביה שממנה יצא דוד המלך ושלמה, ושל משיח שהוא מבית דוד, לכן זכה בלק שתהא פרשה בתורה על השם שלו.

עוד אלא שהקריבם על מנת לקלל את בניו חביביו של הקב"ה, וכמה צער יש לאב שרוצים לקלל את בניו.

מ"מ הוא זכה שיצא מצאצאיו שלמה שהקריב אלף עולות בכל יום, כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ואפילו המצווה הכי קטנה יש לה שכר גדול מאוד.

בזכות מה זכה בלק שיהיה פרשה בתורה על השם שלו?

יש חמישה אנשים בתורה שזכו שיהיה פרשה בתורה על השם שלהם, נח ויתרו

מתי הקללה הלה על האדם

אלא אומר אור החיים הקדוש רבי חיים בן עטר דע לך לאדם אין כח לקלל, וכדי שקללה תיתפס באדם צריך שני תנאים א. שאותו זמן ה' יכעס. ב. שיש בידו עבירות.

שיקללו בשעה שהקב"ה כועס

התנאי הראשון הוא אותו זמן ה' יכעס, וזה לשונו הטהור של אור החיים הקדוש "אכן עיקר הדבר הוא לפי שמידתו יתברך להאריך אפו לעוברי רצונו בין לצדיק כשיחטא בין לרשע הגם שירצה לחטא, ומידה זו היא אחת מ-יג' מידות רחמים

שואל אור החיים הקדוש (במדבר כג ח) האיך יש כח לאדם בפיו לקלל, ממה נפשך אם הוא חייב כפי הדין רעה הבאה עליו באמצעות הקללה על כל פנים לא ינצל ממנה גם כי לא יקולל, ואם הוא כפי משפט אלוקים לא עשה דבר שיתחייב עליו ביאת הרע קללתו תשוב על ראש המקלל, בשלמא הברכה (-כי מה שמקובלת הברכה גם כשלא נגזר עליו שיהיה לו טוב מובן) לפי שמדה טובה מרובה, גם לעשות ה' רצון ידידו לברך המתברכים מהם במידת החסד תקובל ברכתו גם למי שאינו ראוי לה כמו מעשיו, מה שאין כן מדה רעה כי לא יריע ה' לאדם חינם חס ושלום?

כך הקב"ה גם כאשר יהודי נכשל בעבירות הקב"ה לא מעניש אותו מיד, כי הקב"ה ארך אפיים ומחכה שיהודי יחזור בתשובה ויתחרט על מעשיו הרעים, אבל אם מקללים את האדם מקטרגים עליו לפני הקב"ה, ואם באותה שעה שמקטרגים על האדם הקב"ה כועס אם הקב"ה רואה שיש לאדם הזה עוונות מיד הקב"ה נפרע ממנו.

אומר רבינו החפץ חיים שקללה דומה למלח כאשר שמים מלח על העור אם יש פצע פתוח המלח שורף, אבל אם אין פצע פתוח כאשר שמים את המלח על העור הוא לא שורף, כך קללה אם מקללים אדם אם אין בידו עבירות הקללה לא יכולה להיתפס בו ואם יש בידו עבירות הקללה יכולה להיתפס, ומכיון שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא לכן יש לאדם להישמר מן הקללות.

זה מה שרצה בלעם לעשות לקלל את עם ישראל בשעה שבורא עולם כועס אבל בלעם לא הצליח כי גם באותה שעה הקב"ה לא כעס.

הקללה נתפסת במי שיש לו עבירות

התנאי השני שיש בידו עבירות. וזה לשונו של האור החיים הטהור "וכמו כן כשיקלל אדם את חברו תסובב הקללה שעוונותיו אשר ה' מאריך לו אפו עליהם ימהר לפרע ממנו אבל אם אין לו עוון לא תועיל קללת המקלל כלום".

שנאמרו למשה ונוהגות תמיד זולת בעת אשר יזעם ה' דכתיב 'כי רגע באפו' (תהלים ל, ו) אז מתגברים הדינים על הנתבע במשפט באותו זמן ולא תתנהג מידה זו של ארך אפים.

מידת ארך אפיים נוהגת תמיד חוץ מזמן שהקב"ה זועם וכועס

ופירושו של דבר ידוע אחד משלוש עשרה מידותיו של הקב"ה זה ארך אפיים, מה הפירוש ארך אפיים גם אדם עבר עבירה הקב"ה לא ממחר להעניש אותו מיד, אלא הקב"ה נותן לאדם זמן שיחזור בתשובה כמ"ש (יחזקאל לג יא) "אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה", לכן גם כשאדם חוטא הקב"ה לא מעניש אותו מיד, והיא נוהגת תמיד חוץ מזמן שהקב"ה זועם וכועס שאז אין ארך אפיים, לכן אם יקללו אדם בדיוק בשעה שהקב"ה זועם וכועס הקללה תיתפס ותתקיים בו, אבל זה רק באדם שיש בידו עוונות הקללה תיתפס בו, כי בשעה שהקב"ה כועס אין מידת ארך אפיים.

מתי שהאבא כועס הוא מעניש מיד את הבן

משל למה הדבר דומה לאבא שיודע שבנו לא מתנהג טוב אבל האבא מעלים את עיניו, וגם כאשר באים ואומרים הבן שלך לא מתנהג טוב הוא מעלים את עיניו, אבל אם באים לאבא בשעה שהאבא כועס ואומרים לו הבן שלך לא מתנהג טוב מיד האבא מעניש את בנו.

הקול, ובסוף גילה לו שהוא בעצמו הורדוס, א"ל אם הייתי יודע שחכמי ישראל נזהרים בדיבור שלהם כל כך לא הייתי הורג אותם, אבל עכשיו מה התקנה שלי, אמר לו אתה כיבתה אורו של עולם שזה התלמידי חכמים שהם האור של העולם, תלך ותתקן אורו של עולם שזה בית המקדש לך ותשפץ את בית המקדש, הלך הורדוס ושיפץ את בית המקדש וציפה את כל בית המקדש בשיש מיוחד ובזהב, עד שאמרו מי שלא ראה בנין בית המקדש ששיפץ הורדוס לא ראה בנין יפה מימיו.

הטעם שהשאר הורדוס מכל החכמים דווקא את בבא בן בוטא

הגמרא (נדרים סו ב) מספרת שהיה איש אחד שעלה מבבל לארץ ישראל ולא היה יודע את השפה של ארץ ישראל והתחתן עם אשה מארץ ישראל, ואמר לאשתו תכיני לי מעט אפונה, והכינה לו שני גרגרי אפונה. למחרת ביקש שתכין לו הרבה והכינה לו סיר גדול מאוד מלא באפונה, אחרי כמה ימים אמר לה לכי לשוק ותיקני שני בוצנין, ובבבל קראו לאבטיח בוצנין ובארץ ישראל קוראים לבוצנין נר, הלכה האשה וקנתה בשוק שני נרות, אמר לה לכי תשברי את שני הבוצנין על ראש הבבא, והוא התכווין שתלך ותשבור את שני הנרות על ראש הדלת, בבא זה דלת, חשבה האשה שבעלה התכוין שתלך לשבור הנרות על ראשו של החכם בבא בן בוטא, הלכה לבית

מבואר שהמקלל אין כח בפיו של קללה, אלא רק אם נכשל בעבירה, כי בדרך כלל הקב"ה לא נפרע מהאדם מיד אלא ממתין שיחזור בתשובה, אבל על ידי שמקלל הוא מקטרג עליו שהקב"ה ימהר להיפרע ממנו על העבירות שניכשל בהם, אבל אם אין בו עוונות אין כח לקללה.

אם הייתי יודע שחכמי ישראל נזהרים בדיבור שלהם לא הייתי הורג אותם

הגמרא (בבא בתרא ג ב) מספרת על הורדוס שהיה עבד של בית חשמונאי וביקש להיות מלך וקם והרג את כל בית חשמונאי ונעשה מלך, היות וחשש שחכמי ישראל יצאו כנגדו קם והרג את כל חכמי ישראל והשאר רק חכם אחד שקראו לו בבא בן בוטא, ולקח קוצים ושם על העיניים שלו עד שנעשה בבא בן בוטא עיוור, יום אחד בא הורדוס לבבא בן בוטא ואמר לו תקלל את הורדוס שהרג את כל החכמים, אמר לו אסור לקלל מלך, א"ל הורדוס הוא לא מלך הוא עבד שמרד ונעשה מלך, א"ל אפילו נשיא אסור לקלל כמו שכתוב (שמות כב כז) ונשיא בעמך לא תאור, א"ל כל זה רק כאשר הנשיא עושה מעשה עמך - שהוא שומר תורה ומצוות, אבל הורדוס לא עושה מעשה עמך שהרג כל החכמים, אמר לו אפילו אינו נשיא אבל הוא עשיר ואסור לקלל עשיר כמו שכתוב (שם) עשיר לא תקלל, א"ל רק אתה ואני שומעים אף אחד לא ידע, א"ל כתוב (קהלת י כ) **כי עוף השמים יוליך את**

יעקב אבינו לא תיאר לעצמו שרחל גנבתם, אולם בגלל קללה זו מתה רחל בקיצור ימים, ואומר רבי יעקב בעל הטורים (בראשית מז, כח) וז"ל קללת חנם לא (לו) תבא על שקלל את רחל ואמר "עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה", חסרו לו מנין יחיה שנים, שהוא ל"ג, משנותיו שיעקב חי 147 שנים שהם 33 שנה פחות מיצחק אביו שחי 180 שנה, ומאותה קללה מתה רחל כי קללת חכם אפילו לחינם היא באה, כי חכם מדקדקים איתו ביותר וצריך לשמור פיו ולשונו יותר מאדם רגיל ואף אם קילל לחינם עלולה הקללה לחול.

נחום איש גמזו קילל את עצמו על שלא נתן אוכל לעני

הגמרא במסכת תענית (כא א) מספרת על "נחום איש גמזו" ולמה נקרא שמו "גם זו" שעל כל דבר היה אומר גם זו לטובה, ומובא בגמרא שנחום איש גם זו היה סומא בשתי עיניו וגידם בשתי ידיו וקיטע בשני רגליו, וכל גופו היה מלא שחין, והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מיטתו היו מונחים בספלים מלאים מים שלא יעלו עליו נמלים דרך רגלי המיטה מפני שהיה גידם ואם היו עולים עליו לא היה יכול ליטלם בידי ולזורקם.

פעם אחת ראו שהבית עומד ליפול וביקשו תלמידי קודם לפנות את מיטתו כדי שלא לסכן אותו שיתכן שהבית ייפול עליו, ואחר כך לפנות הכלים, אמר להם בני! פנו הכלים מהבית ורק אחר כך פנו

המדרש והיה בבא בן בוטא יושב ומלמד תורה נכנסה ושברה את שני הנרות על ראשו של בבא בן בוטא, אמר לה מי אמר לך לעשות לי כך? אמרה לו בעלי אמר לי אמר לה בזכות ששמעת בקול בעלך יהי רצון שיצאו ממך שני בנים חכמים בתורה כמו בבא בן בוטא, כשראה הורדוס שבבא בן בוטא גם שהאשה שברה הנרות על ראשו, הוא לא קילל את אותה אשה, אלא בירך אותה, אמר הורדוס גם אותי הוא לא יקלל, לכן הרג את כל החכמים והשאיר דווקא את בבא בן בוטא.

כשיהודי מוציא קללה מהפה היא נתפסת בו עצמו

אומר הזוהר הק' יהיה אדם זהיר לא להוציא קללה מהפה, כי בשעה שיהודי מוציא קללה מהפה הוא מוריד רע לעולם, ודבר הראשון הקללה תופסת קודם כל במקלל עצמו.

מאותה קללה שאמר יעקב לא יחיה מתה רחל בקיצור ימים

כמה צריך אדם להיזהר מלהוציא קללה מפיו הרי רואים אנחנו בתורה שמדיבורו של יעקב אבינו, מתה רחל והתקצרו ימיו, כמ"ש התוה"ק (בראשית לא לא) ויען יעקב ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן תגזול את בנותיך מעמי: עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו הכר לך מה עמדי וקח לך ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם.

וקיללתי את עצמי ואמרתי עיני שלא חסו יתעוורו ידי שלא חסו יתגדמו רגלי שלא חסו יקטעו, ומכיון שהוצאתי דיבור לא טוב מהפה הכל התקיים כי ברית כרותה לשפתיים.

רואים אנו "נחום איש גמזו" היה צדיק גדול ובגלל שהוציא דיבור לא טוב מהפה הכל התקיים והגיע עליו כל כך הרבה יסורים כי כל מה שהאדם מוציא מפיו באים מלאכים ועונים אמן ולכן תמיד יוציא מהפה רק דברים טובים.

כתב המהרש"א שם שאם זה רק בגלל שלא נתן לעני מיד את האוכל לא מגיע לו עונש כ"כ גדול שהרי לא ידע שהוא הולך למות, אלא בגלל שביקש שיבואו עליו הדברים הללו לכן באו עליו.

את מיטתי, כי מובטח לכם שכל זמן שאני בבית אין הבית נופל, פינו הכלים ואחר פינו את מיטתו ובשעה שהוציאו מיטתו של נחום איש גמזו מיד נפל הבית. אמרו לו תלמידיו רבנו מכיון שצדיק גמזו אתה וניסים גדולים נעשים על ידך מדוע הגיע עליך כאלו ייסורים קשים?

אמר להם נחום איש גם זו "אני גרמתי לעצמי כל זה שהוצאתי דיבור לא טוב מהפה" כי פעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי והיה עימי משא שלושה חמורים מלאים כל טוב, אחד של מאכל אחד של משתה ואחד של מיני מגדים בא עני אחד ואמר לי רבי פרנסני, אמרתי לו המתן עד שאפרוק את חמורי לא הספקתי לפרוק את החמור עד שנפל אותו עני ומת ויצאה נשמתו ברעב וכשראיתי כך הצטערתי

כוחו של דיבור

בחיקוק, אמר לו רבי חנינא לרבי יוסי מן השמים ירחמו, אמר לו רבי יוסי אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו? תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר התורה באש! ובסופו של דבר כך היה ששרפו את רבי חנינא ביחד עם ספר התורה, רואים אנחנו כמה צריך האדם להיזהר מאוד מה שמוציא מפיו שכל מה שמוציא מפיו הכל מתקיים.

הגמרא במסכת עבודה זרה (י"א א) מספרת כשחלה רבי יוסי בן קסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו, אמר לו ר' יוסי לר' חנינא בן תרדיון חנינא אחי אין אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה, החריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואיבדה את טוביו ועדיין היא קיימת, ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים וספר תורה מונח לך

שהוציאה קללה מפיה והקללה שתופסת ביותר זה שהאדם מקלל את עצמו.

הקללה שקילל באה על חתנו

מסופר על הרב הקדוש הנוודע ביהודה רבי יחזקאל לנדא זצוק"ל, הנוודע ביהודה היה רב של עיר קטנה ואחרי כמה שנים ביקשו ממנו שיבוא להיות הרב של העיר הגדולה העיר פראג, והיה הרב הנוודע ביהודה רגיל לבקש מהעשירים כסף לצדקה לחלק לעניים והיו כמה עשירים בעיר פראג ששמעו שהנוודע ביהודה עומד לבוא לעיר פראג באו ואמרו לו אם אתה תבוא לעיר פראג ותבקש מהעשירים לתת צדקה לעניים לא ניתן לך לבוא, כעס הרב כעס גדול וקילל את אותם שלושה יהודים, אחד א"ל השנה תמות מיתה משונה. השני אמר לו תרד מנכסיך ותהיה עני. והשלישי א"ל יהיה לך בן וכשיהיה בגיל 13 יכפור באלוקים. אחרי שנה הראשון מת. השני בסוף השנה ירד מכל נכסיו ונהיה עני מרוד. והשלישי נולד לו בן והיה לאבא צער גדול מאוד שמא הקללה של הנוודע ביהודה תתקיים. כי איך שהילד נולד היה חכם גדול בגיל 7 היה יודע ללמוד גמרא והיה יודע משניות בעל פה וכשהיו אומרים לאבא הבן שלך עילוי גדול היה האבא בוכה, יום אחד שאל הילד את האבא למה אתה בוכה? ואז סיפר לו האבא שהנוודע ביהודה קילל את הילד הזה, וכשראה כך הילד אמר לאבא תן לי כסף אני ילך אני יסתובב בעולם ואחרי גיל 13 אם אני לא יכפור

מתו שני בניה מקללתה

בספר מעם לועז (שמות עמוד תקמג) מספר מעשה באשה שנכנסה לבית שכנתה ללוש בצק והיו לה שלושה דינרי זהב קשורים במטפחת, נטלה אותם והנחתם על גבי הסדין שעליו רגילים ללוש הלחם, ושקעו בשיחה ולשו הדינרים בתוך הבצק ולא נתנו דעתם לכך ושכחו הדבר, אחרי שנאפה הלחם לקחה והביאה אותם לביתה, לערב חזר בעלה מן החנות ושאל אותה תני לי שלושת הדינרים האלה מיהרה לבית שכנתה ואמרה לה האם לא ראית את הדינרים שהבאתי לביתך כשבאתי ללוש העיסה, ולאותה שכנה היו ילדים אמרה אקבור את בני אם אני יודעת מזה, וגרם העוון שמת לה בן אחד אמרה השניה בלבה אם לא היה בידה אותו עוון לא היה מת לה בנה בעודו בריא ושלם.

למחר שוב אמרה לשכנתה ראית הדינרים? חזרה ואמרה לה אקבור בני השני אם אני יודעת מהם וכן היה שמת בנה השני.

למחרת אמרה האישה לבעלה ראוי לנו להיכנס לעשות תנחומי אבלים לשכנתנו ונעשה לנו אוכל ונלך ונאכל שם, לקחו שני ככרות והתבשיל והלכו לשם וכשחתכו הלחם לברך המוציא מצאו הדינרים בתוכו.

נמצא שהשבעה שנשבעה הייתה על אמת שהרי הדינרים היו ברשות בעליהם, מכל מקום נענשה ומתו בניה כיון

ביותר ולא ידעו התלמידים שלו מה לעשות. ולמחרת היה שקט בחדר וחשבו שהוא מת, ואמר להם הנודע ביהודה עכשיו לכו תפתחו את הדלת מצאו אותו בוכה בכי גדול איך אתמול קיללתי את הקב"ה. אמר להם הנודע ביהודה אתמול זה היה הזמן של הקללה ואז נכנס בו רוח רעה חזקה מאוד. ועכשיו הכל עבר ועכשיו קבעו יום לחתונה. ונעשה הנער הזה חתן של הנודע ביהודה ונעשה לתלמיד חכם גדול ביותר שהרבה תורה בעם ישראל ועשו חתונה בשמחה גדולה, וכתב הנודע ביהודה את המעשה הזה ואמר שמכאן לומדים שלעולם לא יוציא אדם קללה מהפה כי הקללה חוזרת על ראש המקלל.

כציפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חינם לא תבוא

שלמה המלך אומר בספר משלי (כו ב),
**"כציפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חינם
 לא תבוא"**, ודרשו חז"ל (רש"י ואבן עזרא שם)
 אל תיקרי לא באלף אלא לו באות ו'
 שהמקלל בחינם הקללה חוזרת על ראש
 המקלל.

צריך להבין לכאורה למה יש כאן
 כפילות בשתי דוגמאות גם "כצפור לנוד"
 וגם "כדרור לעוף"?

אלא בא ולמד כי הציפור אינה חוזרת
 תיכף אלא היא נודדת בעולם ובסופו של
 דבר היא חוזרת בקיץ או בחורף, אבל

בהקב"ה אני יחזור ואם אני יכפור בהקב"ה
 לא תצטערו שלא חזרתי. והלך הילד
 לבית של הנודע ביהודה ואמר אני רוצה
 להתקבל לשיבה שלך, אמר לו תלך
 לשיבה ויעשו לך מבחן והלך לשיבה
 וראו שהילד הזה עילוי גדול והיה חכם
 גדול בתורה, והיה הנודע ביהודה בא
 לשיבה לפלפל איתו בלימוד תורה ואמר
 הנודע ביהודה אף פעם לא ראיתי ילד
 גאון כזה גדול. ואמר הנודע ביהודה
 שיגיע הילד הזה לגיל 13 אני רוצה
 שיהיה החתן שלי ויתחתן עם הבת שלי,
 ואמר שיגיע לבר מצוה יעשו לו בר
 מצוה וגם חתונה בגלל שהיה עניות
 גדולה, ועשו אירוסין וחיכו שיגיע לזמן
 החתונה, ושלח הנודע ביהודה הזמנות
 לכל התלמידים שלו שיבואו לחתונה,
 ושבת שלפני החתונה עשו סעודה גדולה
 ועמד החתן ודיבר דברי תורה בפלפול
 גדול מאוד, והאנשים שבאו לשבת שלפני
 החתונה הכירו את הילד הזה שזה בנו
 של אותו עשיר שהנודע ביהודה קילל
 את האבא שלו שהבן שלו יכפור בבורא
 עולם והלכו ואמרו לנודע ביהודה את
 הילד הזה קיללת אותו, והצטער הנודע
 ביהודה צער גדול וקרא לילד ושאל
 אותו מתי היום הולדת שלך לגיל 13?
 אמר לו עוד שלושה ימים, ובערב היום
 הולדת קרא הנודע ביהודה לתלמידים
 שלו ואמר תקחו את הנער ותניחו אותו
 בחדר נעול ואל תיתנו לאף אדם להיכנס
 ולצאת וביום היום הולדת שלו שמעו
 אותו מקלל את הקב"ה קללות קשות

ומחיש תוצאה של עונש על קלקולו של זה שמקללים אותו.

אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך

אומרת הגמרא במסכת בבא קמא (צג א) אמר רבי יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה, שנאמר (בראשית כ טו) "הנה הוא לך כסות עינים", אמר לה אבימלך לשרה הואיל וכסת ממני ולא גילית שהוא אישך וגרמת לי הצער הזה, יהי רצון שיהו לך בני כסויי עיניים ונתקיים בזרעה, שנאמר (בראשית כז א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות. זאת אומרת הייתה לו לאבימלך טענה של ממש. אילו אמרה בתחילה בגלוי שהיא אשת איש, אולי לא היה נוגע בה ודווקא לכן הייתה אפשרות לקללה שלו לחול, רואים אנחנו שלא קללתו גרמה לה, אלא מעשה בלתי הגון מצידה היסב לה מימוש קללה זו.

הדרור שהיא ציפור הדרה בבית וממהרת לחזור, כך הקללה יש והיא מתעכבת עד אשר פוגעת במקלל, ויש והיא ממהרת לחול על ראשו ומאחר ואין אנו יודעים מהי קללת חינם לכן לא יקלל כלל.

קללת חינם לא תבוא

זאת אומרת אם האיש שמקללים אותו עשה דבר עוולה לשני ואין הקללה "חינם", והשני נמצא כל כך בצער וחרון אף עד שפותח פיו לקלל, הוא יכול לגרום עונש מן שמים לזה שהציק לו. כלומר הקב"ה יביא רע למקולל, אבל לא מפני דיבור פיו של המקלל, אלא כי באמת "מגיע לו" מפני עונו. שאילולא הקללה היה הקב"ה ממתין מי יודע עד מתי, לפני ביצוע העונש. אבל זעמו של המקלל מזרז ומחיל את הפורענות יותר מהר. ובכן לא הדיבור ממציא עונש וצער, אלא הדיבור מיישם

כל קללות שקלל דוד את יואב נתקיימו בזרעו של דוד

צוריה שהיה שר הצבא של דוד המלך היה לו שנאה גדולה בלב על אבנר בן נר, כי אבנר הרג את האחים של יואב בן צוריה ולכן מה עשה יואב עשה את עצמו שגם הוא עשה שלום עם אבנר והוא אוהב שלו ולא שונא שלו ובא ושאל יואב את אבנר שאלה אמר לו כתוב בתורה

בנביא מסופר על דוד המלך אחרי שהמלכות של שאול המלך התפרקה, בא אבנר בן נר שהיה שר הצבא של שאול וביקש לעשות שלום עם דוד ודוד המלך עשה איתו שלום, וכרת איתו ברית שמהיום והלאה הם לא אויבים אלא אוהבים אחד את השני, אבל יואב בן

הגמרא (סנהדרין מח ב) כל קללות שקילל דוד את יואב התקיימו בזרעו של דוד רחבעם מצאצאי דוד היה זב ועויזוהו המלך היה מצורע ואסא נישען על מקל ויאשיהו המלך דקרו אותו בחרב ומת ויכניה חסר לחם היה עני.

וחסר לחם מיכניה דכתוב וארוחתו ארוחת תמיד נתנה לו

אומר המהר"ל מפראג יואב לא היה בסדר ולכן דוד המלך קילל אותו וא"כ למה זה חזר על דוד, אבל לפני שנפטר דוד המלך הוא כתב צוואה לבנו שלמה, וא"ל וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה והורדת את שיבתו בדם שאול, והיה מגיע ליואב עונש אחד או שיהרוג אותו או שיקלל אותו, וברגע ששלמה הרג את יואב אז הקללות שקילל דוד את יואב היו קללת חנם וקללת חנם חוזרת על ראש המקלל.

אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (מח א) כל הקללות שקלל דוד המלך את יואב בן צרויה, נתקיימו בזרעו של דוד. ולמד מכאן בספר חסידים, שלפעמים אף שהקללה לא באה על חנם, שהרי דוד המלך כדין עשה שקילל את יואב, מכל מקום חוזרת היא גם למקלל, וכל שכן כשמקלל על חנם שעלולות הקללות לחזור אל המקלל, וידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (מגילה טו א) לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קילל לשרה ונתקיים בזרעה.

אשה שבעלה מת ולא השאיר ילדים אז האשה צריכה להתחתן עם אח של בעלה שמת כדי להקים זרע לאחיו, וזה נקרא בתורה פרשת ייבום, ואם האח של המת לא רוצה להתחתן עם אשת המת אז אשת המת צריכה לעשות לאח של בעלה חליצה וחולצת לו את הנעל וכך הוא ניפטר מהמצוה הזאת, ויש בדבר הזה סודות גדולים מאוד, שאל יואב את אבנר אשה שהיא גידמת רחמנא ליצלן שאין לה ידיים כיצד תעשה חליצה, אמר לו אבנר בפה שלה תחלוץ השרוכים של הנעל אמר לו תיראה לי ואז אבנר התכופף כדי להדגים ליואב איך גידמת עושה חליצה, ואז באותה שעה ניצל יואב את ההזדמנות ונעץ את החרב שלו בלב של אבנר, הגמרא מספרת שאבנר היה גוסס תפס אבנר את יואב בשתי ידיו ורצה לעשות בו נקמה ולהרוג אותו, באו חכמים וביקשו מאבנר שיעזוב את יואב ולא יעשה בו נקמה ושיתבע אותו בשמים מכיון שאם יואב ימות אז מי יגן על עם ישראל מהגויים, ושיחרר אבנר את יואב ומת אבנר, ובאו חז"ל ואמרו שבזכות שאבנר היה לומד תורה הצליח להתגבר על מידת הנקמנות ושיחרר את יואב לטובת בני ישראל.

כשבאו וסיפרו לדוד המלך שיואב הרג את אבנר כעס דוד המלך מאוד כי הוא עשה שלום עם אבנר וקילל דוד המלך את יואב ואמר מהזרע של יואב יהיו זבים ומצורעים ומחזיק בפלך (ישענו על מקל כדי לכת) ונופל בחרב וחסר לחם, אומרת

ביניהם, ואותה נערה היה לה צער גדול מאוד וכל הזמן קיוותה אולי הוא יחזור, ואחרי שנה אותה חברה שלה הטובה ביותר מספרת לה שהיא עומדת להתחתן שאלה אותה עם מי? א"ל עם אותו בחור שפעם עמדת להתחתן איתו, ואז היא אמרה לה מזל טוב אבל בלב שלה היה לה קשה מאוד והגיעה היום של החתונה והיא הגיעה לחתונה וכשראתה את החברה שלה עומדת תחת החופה עם אותו בחור, אמרה בלב שלה רבונו של עולם **"יהי רצון שלעולם לא יהיו להם ילדים"**. ואחרי זמן קצר הלכה מן החתונה וניתקה את הקשר שלה עם אותה חברה, עברו כמה שנים וגם היא עמדה והתחתנה אבל לא היו לה ילדים אחרי עשרים וחמש שנים יום אחד היא הולכת ברחוב, והיא פוגשת את אותה אשה שהייתה חברה שלה שהיא הולכת היא ושלושה ילדות קטנות, אז היא שואלת אותה מי אלו היא אומרת לה אלו שלושת הנכדות שלי ואז אותה אשה התחילה לבכות ואמרה עכשיו אני מבינה מה שאמר הצדיק הבבא סאלי לבעלי **"מי שמקלל בחינם הקללה חוזרת על המקלל"**.

ומה היה המעשה? הם היו שני נערות שהיו חברות מאוד טובות בלב ובנפש ויום אחד הציעו לאחת הנערות בחור טוב עם מידות טובות, והלכה ונפגשה אותה נערה עם אותו בחור, ואותו בחור מצא חן בעיני אותה נערה ונפגשה עמו עוד פגישה ועוד פגישה והייתה בטוחה שהיא עומדת להתחתן איתו, ואחרי כמה חודשים אותו בחור אמר לה שנראה לו שהם לא מתאימים והתנתק הקשר

עכשיו אני מבינה למה אין לי ילדים אחרי 25 שנה מהנישואין

מסופר על הבבא סאלי צדוק"ל יום אחד בא איזה יהודי לבקש ברכה ואמר לצדיק כבוד הרב אני נשוי כבר 25 שנים ועדיין לא זכינו להיפקד בזרע של קיימא, אמר לו הצדיק אני לא יכול לברך אותך, שאל אותו יהודי את הצדיק מדוע הרב לא יכול לברך אותי?

אמר לו הצדיק מי שמקלל בחינם הקללה חוזרת על המקלל, והצדיק סתם ולא פירש, ואותו יהודי לא הבין מה אמר לו הצדיק.

אחרי חודש ימים אשתו של אותו יהודי פגשה את חברה שלה שלא ראתה אותה הרבה מאוד שנים, וראתה אותה עם שלושה ילדות קטנות ושאלה אותה מי אלו? אמרה לה אלו שלושת הנכדות שלי ואז אותה אשה התחילה לבכות ואמרה עכשיו אני מבינה מה שאמר הצדיק הבבא סאלי לבעלי **"מי שמקלל בחינם הקללה חוזרת על המקלל"**.

ומה היה המעשה? הם היו שני נערות שהיו חברות מאוד טובות בלב ובנפש ויום אחד הציעו לאחת הנערות בחור טוב עם מידות טובות, והלכה ונפגשה אותה נערה עם אותו בחור, ואותו בחור מצא חן בעיני אותה נערה ונפגשה עמו עוד פגישה ועוד פגישה והייתה בטוחה שהיא עומדת להתחתן איתו, ואחרי כמה חודשים אותו בחור אמר לה שנראה לו שהם לא מתאימים והתנתק הקשר

מה עשה רבי יהושע בן לוי לקח תרנגולת ושם אותה לידו ואמר כשיגיע הרגע שבורא עולם כועס, רואים סימן בכרבות של התרנגולת שנהפך לצבע לבן וזה הסימן שבורא עולם כועס באותו רגע, ובאותו רגע תיכנן רבי יהושע לקלל את השכן שלו הגוי שהיה מצער אותו וישב רבי יהושע כל הלילה ולמד תורה והתרנגולת לידו וכשהגיע הזמן שהקב"ה כעס בדיוק נמנע רבי יהושע, והבין שרמזו לו מן השמים שלא יקלל אפילו את הרשעים כי קללה היא מכללת את הפה, ושאדם מקלל הוא לא יודע לאן הקללה תגיע.

אדם שמוציא מהפה קללות אין תפילתו נשמעת בשמים

כתוב בזוהר הקדוש אדם שמוציא מהפה קללות אין תפילתו נשמעת בשמים ארבעים יום. כי כשאדם מנבל פיו או שפוגע ומעליב או מקלל אחרים ואחר כך הוא בא עם אותו הפה להתפלל לה' ולבקש ממנו בקשות של בריאות רפואה הצלחה בעסקים, עושר. לכן התפילות שלו לא מתקבלות כי פיו פגום.

משל לעבד של מלך שהיה מגיש לפניו כל יום לאכול, והאוכל היה טעים והמלך היה שמח, יום אחד התעצל העבד והלך לחצר ולקח צלחת שממנו אוכלים הבעלי חיים, והניח שם את האוכל והגיש לפני המלך, מיד המלך ציוה לתלות אותו על העץ.

הנמשל הפה זה הצינור של התפילה והצינור הזה צריך שיהיה נקי, אבל אם

הכהן הגדול היה צריך להתפלל על אותו דוד שלא יגיעו לידי רציחה

כתוב בתורה מי שרצח נפש בשוגג היה גולה לעיר מקלט והיה הרוצח נמצא בעיר מקלט עד שימות הכהן הגדול, אומרת הגמרא במסכת מכות (יא ב) האמא של הכהן גדול הייתה מביאה לחם ומים לרוצחים שהיו בעיר מקלט, ולמה הייתה מביאה לרוצחים לחם ומים כדי שהרוצחים לא יקללו את הכהן הגדול שימות, אבל הגמרא שואלת הרי כתוב (משלי כו ב) "קללת חינם לא תבוא", הרוצחים יקללו והקללה היא קללת חינם וקללת חינם לא נתפשת בשמים? אלא הגמרא אומרת שזה לא קללת חינם מכיון שהכהן הגדול היה צריך להתפלל על אותו דוד שלא יגיעו לידי רציחה וכיון שלא התפלל הכהן הגדול טוב לכן יש רוצחים בעם ישראל, לכן יש על הכהן הגדול תביעה למה לא התפללת על אותו דוד לכן זה לא קללת חינם והיא יכולה להתקיים.

הפה שאסר הוא הפה שיתיר

הבן איש חי כותב למה תיקנו חז"ל שהאבא יברך בנו ובנותיו בכל ליל שבת כי אולי במהלך השבוע בשעת כעס קילל את בנו, לכן תיקנו שיברך בליל שבת כי הפה שאסר הוא הפה שיתיר.

רבי יהושע בן לוי רצה לכוין את השעה שהקב"ה כועס ונירדם

הגמרא (ברכות זא) מספרת על רבי יהושע בן לוי שהיה לו שכן גוי שהיה מצער אותו,

לקרוא שמע ישראל לקרוא פרשת בלעם, אבל בגלל שפרשה זו ארוכה משום טורח ציבור לא נתקן, ומה החשיבות שבגלל זה רצו לתקן שנקרא אותה בתפילה. אלא כדי שנלמד כמה כח של קללה זה דבר מסוכן ובזה צריך להתחזק בכל יום לשמור על הפה.

מהפה הוא מוציא קללות ודברים רעים ואחר כך הוא מתפלל והוא מצפה שהקב"ה ישמע את התפילה שלו?

כמה הכח של קללה מסוכן

הגמרא במסכת ברכות (יב ב) אומרת ביקשו חכמים לתקן בתפילה במקום

מי שעושה מצוה בשמחה הוא לא מרגיש עול

שנהנה ממנו ושמח בו שלא מרגיש בו שום טרחא, ושיהודי עושה מצוה בשמחה לא יכולה לשלוט עליו שום קללה, ושיהודי מקיים מצוה מתוך שמחה הוא חוסם כל המקטרגים.

ולכן בלעם לא הצליח לקלל ולעורר קטרוג על עם ישראל כי שיהודי מקיים מצוה מתוך שמחה אין כח שיקטרגו עליו בשמים כי בשעה שיהודי שמח בעשיית המצוה הוא חוסם כל הקטרוגים עליו.

הטבע בעולם מה שאדם לא אוהב לעשות הוא מרגיש שזה טורח עליו וקשה לו לעשות את זה ורק בגלל שהוא מוכרח הוא עושה אבל הוא מרגיש טירחה גדולה, אבל מה שאדם אוהב לעשות הוא לא מרגיש טרחא כלל וגם אם הוא טורח, הוא לא מרגיש כלל שהוא טורח, כי הוא אוהב את הדבר שהוא עושה, והוא נהנה ממה שהוא עושה.

"לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל" בישראל"

כאשר הצדיקים עושים מצוות ומעשים הם אינם מרגישים טורח

אומר האור החיים הקדוש בלעם הבחין במעלתם של ישראל שאף על פי שהיו יגיעים בתורה ובמצוות לא היו חשים בעייפות וטורח, וז"ל "שהצדיקים גם שעושים מצוות ומעשים טובים אינם מרגישים שיש להם עמל וטורח, אלא

בשעה שבלעם בא לקלל את ישראל לא יכל, מדוע? מפני שראה אותם שמחים בקיום התורה והמצוות ולא היה עליהם המצוות לטורח, כמו שנאמר (במדבר כג כא) "ולא ראה עמל בישראל" לא ראה אותם שהם מחשיבים את התורה לעמל וטורח אלא אדרבה לדבר הטוב ביותר הם עושים את המצוות כמו אדם שעוסק בדבר

הקב"ה להיות לו לעם מכל אומות העולם ולכן יהודי שמרגיש את הזכות הגדולה שזכינו לקרבה מיוחדת לבורא עולם יש לו רצון גדול מאוד לקיים המצוות מתוך שמחה. והשמחה האמיתית היא (תהלים פד יא) "כי טוב יום בחצירך מאלף בחרתי" טוב לי יום אחד להיות בקרבה לבורא עולם יותר מכל תענוגי העולם הזה.

מי שאוסף יהלומים אינו נח

ידוע מה שאמר החפץ חיים כאשר יהודי מקיים את התורה והמצוות למה הוא דומה? לאדם שאמר לבנו שיסע לעיר רחוקה מאוד להביא משם איזה חבילה ומוסיף האבא ואומר לבן דע לך כי החבילה שתלך להביא זה מתנה בשבילך ודאי שאותו בן לא יתמהמה לרגע אלא מיד יצא לדרך בשמחה גדולה מפני שיודע שכל ההליכה היא בשבילו, כך יהודי צריך לדעת שכל מה שהוא עושה בתורה ובמצוות לעצמו הוא עושה וכך הוא יקיים את התורה והמצוות בזריזות וברצון גדול.

ואומר החפץ חיים היה איזה אדם שהציל את הבן של המלך ממות ורצה המלך להכיר טובה לאותו אדם אמר לו המלך שהוא נותן לו להיכנס לתוך האוצרות של המלך ולקחת כל מה שירצה אותו אדם בשעה שנכנס לאוצרות של המלך עסוק למלאות את השקים באבנים טובות ומרגליות, ולא אמר אולי ננוח קצת אולי נאכל קצת, אלא הוא עמל וייגע כדי למלאות עוד שק, למה? כי אמר בליבו

אדרבה כאדם המרוויח והמשתעשע בשעשועים כמו שאמר דוד המלך בספר תהלים (יט יא) "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים".

עבודת ד' שלהם אינה נעשית מתוך יגיעה וקושי, אלא בשמחה וברצון ובקלות. אין בה שום עמל. הם ששים ושמחים לעשות רצון קונם גם הצדיקים שמתאמצים כל ימיהם בעמל התורה ובמצוות, אין הלימוד מכביד עליהם ואין הוא נחשב לעמל בעיניהם, אלא כאילו הוא שעשוע מהנה. מתוך היותם חושקים מאד בתורה.

לומדים אנחנו יסוד גדול שהדבר החשוב ביותר בכל המצוות זה שיהודי יקיים את המצוות מתוך שמחה ובכך הוא מראה שהוא מחשיב את התורה והמצוות לדבר החשוב ביותר.

גודל השמחה של דוד במצוות

ביאר החפץ חיים את הפסוק (תהלים קיט קסב) "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב", שדוד המלך אמר על עצמו שהיה עוסק בתורה ובמצוות כדרך המוצא שלל רב שהרי אילו ידע האדם כי במקום מסוים טמונים אוצרות של זהב לא ינוח אפילו לרגע עד אשר ימצא את כל האוצרות, כך עסק דוד המלך בתורה ובמצוות כי רצונו להתקרב לבורא עולם היה גדול מאוד.

וכן אמר דוד המלך בתהלים (ק ב) "עבדו את ה' בשמחה" ומה השמחה? שבחר בנו

תמוה הקשר שבין שני חלקי הפסוק, אך הדברים יובנו ע"י משל.

משל לסוחר באבני חן שהיה רגיל להזדמן לדרך מדי פעם בפעם לרגלי מסחרו.

משכבר הימים היה מתאכסן במלון מסוים באותו מקום, וכמנהג העשירים היה עולה בגפו לחדרו שבמלון, כשאחד מנערי המלון מביא אחריו לחדרו את מזוודתו המכילה את סחורתו. ומנהג קבוע היה לו להעניק מדי פעם מטבע לאותו נער נושא המזוודה עבור טרחתו. ויהי היום ואותו סוחר הגיע כדרכו למלון, כדרכו עלה לחדר המיועד לו, והמתין לנער נושא החבילה. הנער אמנם הגיע, אך שלא כבשאר הימים דרש תשלום כפול ומכופל על טרחתו, בהסבירו שהפעם נשתנתה מלאכתו מכל שאר הפעמים. כי בעוד שמימים ימימה המזוודה קלה היתה, הפעם היתה כבדה מנשוא.

כשמוע הסוחר דברים אלו החוירו פניו וכמעט שנתעלף. משהתאושש גער בנער:

"אבוי לך נטר שוטה! את כל הוני הורדת לטמיון. החלפת את חבילתי המלאה יהלומים ואבני-חן, באחרת המלאה חפצים של מה בכך. וזה לך האות שהרי מזוודה המלאה על גדותיה ביהלומים אינה כבדה כלל ועיקר. המזוודה הכבדה לא שלי היא".

הוא אשר אמר הנביא - מסיים ה"מגיד מדובנא" את דרשתו - "ולא אותי קראת

בשעה שהוא יצא מן האוצרות של המלך הוא ינות.

אומר החפץ חיים הנמשל הוא יהודי בעולם הזה צריך להרגיש שכל מצוה וכל תפילה וכל שיעור תורה זה עוד יהלום להכניס לשק, אם האדם חושב כך הוא זוכה לקיים את התורה והמצוות מתוך שמחה ולא מתוך טרחא כי רק בעולם הזה יהודי יכול לקיים מצוות אבל בעולם הבא לא יכול לקיים מצוות ולכן צריך האדם להרגיש כאילו הוא נמצא באוצר של המלך ויש לו זמן מוגבל להיות שם וכך הוא ירוץ אחרי התורה והמצוות.

ואמרו חז"ל שאדם שיש לו רצון גדול לאיזה דבר הוא לא מרגיש בשעה שעושה את הדבר לטורח ואפילו אם טורח הרבה מפני שזהו רצונו, ולכן מתי שיהודי מקיים מצוות מתוך שמחה זה סימן שיש לו רצון גדול להתקרב לבורא עולם אבל אם יהודי מקיים את המצוות מתוך עול וטרחא זה סימן שאין לו רצון גדול להתקרב לבורא עולם, וכך הוכיח ישעיה הנביא את ישראל בשעה שהרגישו שלקיים מצוות זה טרחא כמו שנאמר בפסוק (מג, כד) אמר הקב"ה "ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל"

טעית לא הבאת את החבילה שלי אלא הבאת של מישוהו אחר

אומר המגיד מדובנא (אהל יעקב נצבים) הנביא (ישעיהו מג כב) אומר: "ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל", לכאורה

וחודש אב זה זמן של אבלות על חורבן בית המקדש ושבלעם הרשע בא לקלל את ישראל מתי הוא בא לקלל אותם בחודש תמוז וחודש אב ולכן כתוב ויהפוך ה' אלוקך לך את הקללה לברכה א"ת ר"ת אב תמוז.

יעקב כי יגעת בי ישראל". אם יגע הנך בעבודת הבורא, לא אותי קראת. לו בשם ה' היית קורא, וגישתך לתורה ולמצוות היתה כפי שמחוייב בה בן־ישראל, לא היית מתיגע".

בלעם רצה לקלל את עם ישראל שביית המקדש יבנה בזכות יעקב אבינו

אומר רבי ישראל בעל שם טוב: כתוב במדרש לעתיד לבוא בית המקדש יבנה בזכות יעקב אבינו ושואל המדרש ולמה לא נבנה כבר בתחילה בזכות יעקב.

אלא שאם היה ניבנה בזכות יעקב לא היה נחרב לעולם ואם לא היה נחרב לעולם אז שבני ישראל חטאו לא היה הקב"ה יכול להוציא את כעסו על עצים ואבנים על בית המקדש והיה מוציא חמתו וכעסו על עם ישראל, ואז עם ישראל היה נאבד מן העולם, לכן מה אמר בלעם מה טובו אהלך יעקב שאהלך זה בית המקדש שיבנה בזכות יעקב, וכך הוא לא יחרב לעולם ואז שבני ישראל יעשו עבירות אז הקב"ה יוציא חמתו וכעסו על עם ישראל, וזה הפירוש משכנותיך לשון משכון שתיקח את עם ישראל בתור משכון ולא את בית המקדש.

ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה א"ת ר"ת אב תמוז

נמצאים אנחנו בחודש תמוז ומתקרבים אנחנו לימי בין המצרים ימים שיש בהם אבלות על חורבן בית המקדש חודש תמוז

עבירה גוררת עבירה ובסוף ואגרשנו מן הארץ העליונה

כתוב בתורה (במדבר כב 1) **אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ**, אומר רבי ישראל בעל שם טוב שבאה התורה לרמוז על היצר הרע שאומר אני רק יפיל את היהודי בעבירה קטנה אבל המטרה של היצר הרע שעל ידי עבירה קטנה בסוף יגיע לעבירה גדולה כי עבירה גוררת עבירה ובסוף ואגרשנו מן הארץ העליונה.

רבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב סיפר שפעם אחת בא אליו בחלום יהודי אחד, שהתגלגל בצפרדע ונמצא באיזה מעיין של מים בעיר מאוד רחוקה וביקש טובה מהקב"ה שיבוא לתקן את נשמתו, ואותה נשמה סיפרה לו שהוא התדרדר לכל העבירות החמורות ביותר שיש בעולם אבל הקב"ה בא עליו בתביעה איך הגיע לעבור כל כך עבירות חמורות ואז הוא סיפר שבהתחלה הוא זלזל במצוות נטילת ידיים ואחר כך לאט לאט עבירה גוררת עבירה עד שהתדרדר לעבירות החמורות ביותר ומן השמים באו עליו בתביעה על שזלזל בנטילת ידיים ולכן ירד בגלגול של צפרדע שהיה

אדם גשמי ולכן בכל דבר גשמי יש בו מצוה, כיון שהמצוה שומרת את האדם שלא יתגשם ויהפך לאדם גשמי גם שעוסק בגשמיות.

לכן אפילו בדברים הגשמיים ביותר נאמר בהם מצוות כמו באדמה נאמר לא תחרוש כלאים לא תחרוש שור וחמור יחדיו, וכוונת ה' שעל ידי שתקיים המצוות האלו אפילו כאשר תעסוק בשיא הגשמיות לא תהפוך לאדם מגושם.

המעלה לאהוב את השני למדות השוני

מסופר על הרב הקדוש רבי אברהם יהושע מאפטא שהיה מכונה האוהב ישראל כי היה ידוע ומפורסם באהבת ישראל, ומסופר שהאוהב ישראל אמר רבונו של עולם בבקשה ממך תקח ממני את רוח הקודש כי אני רוצה לראות רק את המעלות של עם ישראל ועל ידי רוח הקודש יכול לראות גם החסרונות.

מסופר על הרב האוהב ישראל שהיה אומר שבכל פרשה רמוז ענין של אהבת ישראל, פעם אחת היה פרשת בלק ושאל אחד התלמידים של האוהב ישראל רבי היכן בפרשה שלנו רמוז הענין של אהבת ישראל, אמר לו הרב האוהב ישראל בלק ר"ת ואהבת לרעך כמוך, אמר לו התלמיד לרב רבי איך זה מסתדר הרי ואהבת מתחיל באות ו ולא ב וכמוך מתחיל באות כ ולא ק וזה לא מסתדר, אמר לו הצדיק האוהב ישראל תדע לך שאמרה תורה ואהבת לרעך כמוך התכוונה דווקא

במעייין הזה במשך כמה שנים וחיתה לרגע שמישהו יקיים במים האלו מצוות נטילת ידיים.

ונסע רבינו הבעל שם טוב והגיע לאותו מעיין וכשבא לעשות נטילת ידיים הייתה עומדת לפניו אותה צפרדע והיה רבינו הבעש"ט מברך בכוונה גדולה, ואמר הבעש"ט מכאן אנחנו לומדים שהיצר הרע לא אומר לאדם ביום אחד לך תעבוד עבודה זרה לך תואכל חזיר אלא היצר הרע אומר לאדם תזלזל רק במצוה קטנה אחת בלבד ומשם עבירה גוררת עבירה וזה מה שאמר בלק אולי אוכל נכה בו מכה קטנה ובסוף אגרשנו מן הארץ העליונה להכרית את הנשמה מעולם הבא.

המצוות מקדשות את הגשמיות

בלעם אמר (במדבר כג י') **"מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו"**, אומר רש"י (שם) יש הרבה מצוות שהם מקיימים בעפר.

התכוין בלעם לקללם שעל ידי שיעסקו בעפר בגשמיות זה ישפיע עליהם שיהיו אנשים גשמיים ומגושמים, אבל כאשר ראה את המצוות שהם מקיימים בעפר רפו ידיו שראה כמה מצוות הם מקיימים בעפר אפר פרה אדומה, ועפר מי סוטה ולא תחרוש שדך כלאים ולא תחרוש שור וחמור יחדיו.

הטבע בעולם כאשר אדם מתעסק בגשמיות זה גורם לו להתגשם ולהיות

והטהור רבי ישראל בעל שם טוב גם יהודי ששקוע בכל הבלי העולם הזה, וכמעט ששוכח שיש בורא לעולם וטרוד בפרנסתו, אבל כאשר כאשר מגיע זמן תפילת מנחה מחמת שהוא טרוד בעסקיו הוא עומד בצד ומתפלל תפילת מנחה ונאנח איך עבר כמעט כל היום ולא הספיק ללמוד תורה או לעשות מצוות כי היה טרוד בפרנסתו וכמעט שעבר כל היום, האנחה שלו בוקעת רקיעים והיא חשובה לפני הקב"ה מאוד מאוד.

לכן בלק חשש מעם ישראל ולא רק מהצדיקים שבעם ישראל אלא אפילו מהפשוטים שבהם, כמ"ש ויגור מואב מפני העם, העם זה הפשוטים שבעם כי אפילו אנחה שיהודי אחד נאנח מדוע לא זכה להתקרב עוד קצת לקב"ה היא בוקעת רקיעים.

מתי שלא מסתדר בכל זאת תאהב את חבר שלך.

ובפרט הימים האלו שאנחנו מתקרבים ימי בין המצרים שהם ימים של צער על חורבן בית המקדש ואמרו חז"ל על מה נחרב בית המקדש על שנאת חינם ולכן דווקא בימים האלו ביותר צריך להתחזק מאוד באהבת חינם וגם שהדעה שלך שאתה חולק על יהודי אחר אבל תאהב אותו כי כולנו בנים של מלך בנים של בורא עולם וכשאבא רואה שהילדים שלו שונאים אחד את השני אז האבא בצער.

אנחה של יהודי פשוט בוקעת רקיעים

כתוב בפרשה (במדבר כב ג) **"ויגור מואב מפני העם"** כל מקום שכתוב העם הכוונה לפשוטים שבעם, אומר רבינו הקדוש

חומות ירושלים נפרצו

בה נפרצו חומות העיר, ב"ז בתמוז - הפעם על-ידי הרומאים - נקבע הצום ל"ז בחודש.

הגמרא במסכת סוטה (יא א) אומרת חמשה אנשים נבראו מעין דוגמא של מעלה דהיינו שהיה בהם כח מעל הטבע כדוגמת המלאכים וכולן לקו. שמשון בכוחו. שאול בצווארו שהיה לו צוואר

השבוע יחול ט' בתמוז וכתוב בנביא שבתשיעי לחודש תמוז פרץ צבא המלך הבבלי נבוכדנצר את חומות ירושלים. והמלך צדקיהו נלכד על-ידי החיילים והוא לבבל. כיבוש ירושלים הושלם חודש לאחר-מכן, כאשר בית המקדש הראשון נחרב ורוב היהודים תושבי הארץ גלו לבבל. נהוג היה לצום ביום זה, לזכר החורבן, אך לאחר הפעם השנייה

הקב"ה סיבב את העניין שהיו החיילים הכשדיים רודפים אחרי צבי לצוד אותו ונעמד הצבי בפתח המערה, ובדיוק בא צדקיהו ועשרת בניו לצאת מן המערה ולקחו אותו לבבל לנבוכדנצר והבנים שלו התחננו לנבוכדנצר שיהרוג אותם ראשונים כדי שלא יראו במות אביהם וצדקיהו התחנן לנבוכדנצר שיהרוג אותו בתחילה שלא יראה במות בניו, מה עשה נבוכדנצר שחט בניו תחילה ואחר כך לקח והוציא את עיניו והניחם בתנור ושלח את צדקיהו לבבל והיה צווח צדקיהו בואו וראו כל בני אדם שהיה ירמיה מתנבא עלי לבבל אתה הולך ובבל תמות ובבל עיניך לא יראו ולא הייתי שומע לדבריו ועכשיו הריני הולך לבבל ועיני לא ראות.

מיוחד במינו כעין של אדם הראשון, ומה היה בסופו, תקע חרבו באדמה ונפל עליה ונחתך צווארו ומת. אבשלום בשערו שהיה יפה תואר ויפה מראה והתגאה בשערו, ובסוף לקה בשערו שנתלה שערו על עץ האלה והפרד שרכב עליה המשיך וכך נתלה אבשלום ומת. צדקיהו המלך בעיניו לקה שהיו לו עיניים מיוחדות כעין של מלאך שהיה רואה למרחוק והיה רואה בחושך, וכשבא ירמיה והוכיחו שיחזור בתשובה אם לא בסוף יבוא מלך אשור וייקח אותו לבבל כשהוא עיוור והוא לא שמע וחפר מנהרה מביתו בירושלים ועד סוף העיר יריחו וכשכבשו הכשדיים את ירושלים אז ברח עם עשרת בניו לתוך המערה וכח ראייתו היה רואה אפילו בחושך ואפילה, וכשבא לצאת מן המערה

מוסדות
התורה והחסד
בית מאיד

השיעור השבועי

בשורה משמחה!
ניתן להאזין בטלפון
לשיעורי תורה מפי כבוד הרב
מספר טלפון ישיר
לשמיעת שיעורי הרב
בקול הלשון
073-3718208

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיד
רחוב העצמאות 39 דובע סיטי אשדוד

ביום שלישי ו"ג תמוז

12/07/2022

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב:
058-4150707